

~~XII~~
~~Problema~~
~~Q. 157~~

B. A. K. I.

405.

(Folger.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

C A M P I A =
N V S E D M O N D -
N A C I E S V S N E V E

ALAT VITEZKEDET THEO-
logusnak, és nem régen Anglia-
ban az közönséghez keresztién
híért mártíromfíggai koronázotnac,
Tíz Magyarul író okai: kikben azt aggia
tuttokra az Angliai tudós Academicusok
nac, my vitte őt arra hogy egiedül az
eghez Angliában lakozó Calvininaknac,
az Híncec dolgában bayt méért le-
gién küldeni.

BALASSA BALINTTOL
íratot:

1. Pet. 3 v. 15.

Kébet legietec mindenkoron minden em-
bernek a k' tölletec okát kívannia, a.
bennetec lakozó remenfégliről es hit-
ről való elég tetelre.

Viennae Austriae, Typis Margarethae For-
mici, Viduae Anno M DC VII

IN STEMMA SPECTABILIS
ET MAGNIFICI DOMINI, DOMINI
SIGISMVNDI FORGACHY &c.

Quid Galeæ: duplices Lunæ: dupliciq; corona
Reginæ insignes: stemmata clara voluit?
Maiorem Galeæ: quasitam sanguine Famam
Indignant Lunæ: cætera signa Fidem.

*Inclita Forgachidum virtus, summisq; probata
Regibus alma hæc, hoc meruere decus,
Vive, Deo dilecta domus, redempta corollis:
Æternam, sanctæ laudis honore mices.*

AZ TEKIN-
TETES; NAGISA-
GOS FORGACHI SIG-
mondnac, Nougrad Vár megie lő
Ispanniánac, Magyar országban,
Római Császárs és Király ő Felfeghe Tas-
nácianac: Poharnaki Mesterence &c. Iő
stentől eghesléghet, yduessléghet es sok
iő ideigh valo bekeseghet

kiuan.

Ely igen méltó
légién dichiretre N.
V. minden ember-
ben, az magha iő
hire neuere valo iő-
zan es vigiázo ghonduiselés, mely
hasznos, mely izúkséghe: egies
bek közzölámá iő erkölchiről iő
bölchi Ecclesiasticus, nylyuan ie-
lenti, monduan: *Curam habe de bo-*
no nomine. hoc enim magis perma-
nebit tibi, quàm mille thesauri pe-

Eccel. 45. v.
15.

)(2

ciofs

*ciosi & magni: bonae vitae nume-
rus dierum; bonum autem nomen
permanebit in aeuum.* Gondod
legièn az io neure. mert az tób-
bet tart te neked, hogy sem mint
ezerny dragha nagikinchiek; az
io elet napiainae száma es határa
vagion; az io neu penigh megh
marad örökke.

*Latta eszt S. Agoston Doctos
ris, Ki arra int minden embert, hogy
nem chiac lsten elõt legien megh
fedhetetlen élète, hanem emberek
előrtis io hire neue: hogy igien ne
chiac maghânac hasznallion, hanem
celebaratinakis. Nobis enim neces-
saria est vita nostra, aliis fama no-
stra. mert mi magunknac szükség-
hes az mi iambor eletünc, egie-
beknec penigh hirünc neuünk.*
Szép kinchi az io hír neü.

Elég

Eléghez szepnec szoktue mondani azo
tis aki iambor:

Elég gazdagnak mondhattiuk azo
tis aki io neuet visel: n'éghez amaz
réghez Poëta verse szeréntis:

Ego si bonam famam mihi seruassom
sat ero diues:

Plant. in Mos
rel.

Ha nekem io hírem leszzen, elég
gazdag lesz-k.

Megh böchiülhetetlen gazdagfagh
azért aki io hir neu: De gienghe ter-
mészeti, könnyen megh serfszik:
Nem restül kel hozza latni, nem
restül kel oltalmazni.

Magnus enim labor est, magna
custodia fame: az mint más igen
szépen mondotta.

Tut.

Touabba mikeppen hogy felet-
te dichirendő dologh mindenben,
magha io hire neue oltalma f neue
lése: szinten vgi chiuda mely ked-
ves kellemetes mind isten imind

emberet elöt, az mi felebaratink
io hire neue oltalmara es giarapita,
fara valo igiekezeti. Kit en mi-
koron iol ertenek; semmikeppen el
nem mulathatam, hogy amaz nagi
elmeiu es emlekezetu, io Balassa Ba-
lint el kezdet irot munkalat, kire
az o bodogh ki mulasa vtan akadék;
kinec o nagiob reszet elis veghez-
te volt chiac keues leuen hatra ben-
ne, veghez nem vinnem; hogy ez
vtonnis valakic e kőniuechiket olua
sandanak, bizonios, igaz, tőkel-
letes itiletet tennenee felölle, mine-
mü nagi buzgosagghal es Isteni ay-
tatossaggal volt eletenee vtollo i-
deiebe fel gheriedue, michioda
hytet tartot, oltalmazot, es michio-
da hitnee vallasaban attais megh
felket az o teremto Istenenee.

Kinec en nem chiac hallot ha-
nem vgian látot bizonisagha vagi-
oc Mert minec vtanna, Fetedelme
biusleghe, hazaia szerelme mellet

1594. ezentendőben, Pynkösd ha-
uanac közepiben, Esztergom várá
ostromán halálos sebekbe eset vol-
na, betegh agiában Esztergom va-
rasában gyakran nalla voltam es vel-
le sokat beszelletem. Ott voltam
akkoris mikor vgian azon Pynkösd
hauanac huszon hatodic napian, ke-
resztieni modra megh giunuan v-
tolso oraiához szépen készült.

Ráá halghattam arrais mikor
az mi yduezítő kiraliunknac es az
ő szent anniánac az szeplőtelen
szűz Marianac kegies aytatos
szokkal maghát tellicsegghele aian-
lotta lól ertette az élés elmeiű vitez
ember, minemű tiztelettel tartoz-
nac Aszszoniánac, vgimint az vitez
Magyar nemzetnec, Istene es szent
fia előt kiualkeppé valo szószolbia-
nac. Ighen ertette stutta asztis mi-
keppen kellien Vrá tiszteelni, mi-
keppen kellien szűksegheben es
niaualiaiban szent felseghéhez fo-
liamni s, tellies ségghele benne biz-

ni: Mert mikor az giuntato lelki
atya, latuan faidalmi miat valo na-
gi kinniát bi tatna, es hogy minden
remenfeghet Istenbe vétné, arrais
inténé az tőb szép mondafi közöt
imillen arani sententiat kezde mon-
dani: *Christus mortuus est pro me &*
ego diffidam? tuus miles fui Do-
mine, tua castra sequutus sum.
Christus (vgimond) megh holt
en erettem, es en hogy ketelkeg-
giem? Te katonád voltam V-
ram es az te sereghebben iartam.
Ighen bodoghem, ernec alittia v-la
ezért maghá: hogy az ighen irgal-
mas Isten kegielmes szemeit reia
fordituan olly bodogh tiztességhes
véghét rendelt volna eletenec,
hogy mince vtanna az egi, szent,
közönléghes, kereztyen hitet
meghesmeruen, es vgiannac min-
denekben szíue szertent, enghed-
-aid annad bálgyol azúba,) **uen**

uen, ahoz tökéletesen ragazkod-
uan: az közönséghes keresztien
ania szentegihaznac kebelébe lelke
mint egy nagi faratlágh vtan ki-
uát niughodalmat es chiendességhet
talalt volna, mind ezeknec felette
ez arniec vilaghi pallia futalátis vi-
tezi modra veghezne.

Megh tecczie chiác innennis az
ighen io es irgalmas Istennec, az
ember khez bőuseghes irgalma,
chiudalatos reiaioc valo ghonduisse
lese: el annyra hogy á mint, szent
Agoston Doctor Izépen int: *De
nullo desperandum sit, quamdiu pa-
tientia Dei ad penitentiam adducit.*
Senki felől ketféghbe nem kel es-
ni migh az Isten túró varakozá-
sa, pccenitentiara helit ad. Mert
á mint vgian ottan szól: *Paga-
nus est boilie, unde scis utrum sit
futura crastino Christianus? In-*
med. 181 X 5 *deus,*

Tem. 10. de
verb. Domini
serm. 11.

deus, infidelis est hodie: quid si
cras credat in Christum? Hereti-
cus est hodie: quid si cras sequatur
catholicam veritatem? schismati-
cus est hodie: quid si cras amplecta-
tur catholicam pacem? Quid si isti,
quos in quocunq; genere erroris no-
tas, & tanquam desperatissimos
damnas, antequam finiant istam
vitam agant poenitentiam, & in-
ueniant veram vitam in futuro?
Proinde fratres, etiam ad hoc vos
admoneat quod ait Apostolus: No-
lite ante tempus quidquam judica-
re.

1. Cor. 4.

Pogáné mà: vgimond, de
honnant tudod ha honap kerez-
tien leszen auagi nem? Sido, hi-
tetlen mà: mi ha honap Chri-
stusban

6
stusban hyend ? Teueligő eret-
nec ma: ki tuggia, talam holnap
á közönseghes igasságh mellé all.
Az kereztiení eggielséghtől el
halonlot párt útót ma: de mi ha
holnap á közönseghes bekefé-
get kőueti ? Mi ha mind azok
á kiket mindennemű vetkekben,
megh iégzez, vijal mutacz es vgi
mint tellieffegghet rementele-
neket karhoztacz ; minec előtte
el vegheznéc ez ielen valo ele-
tet, pœnitentiat tartanac es az
iõuendó igaz eletet el neric ?
Azokaert attiafiat inchien erre
titeket amazis á mit mond az
Apostol: Idő elõt ne itillietek,

Hanem á mint köz beszédbe
mondani szoktác: Minden dologh-
nac á veghère nez. Mert mikép
pen

Tit. lib. 3.
de amicitia
se

Idem. 11.
p. 6.

penhogy: *ultima semper Expe-*
ctanda dies homini est; diciq; beatus
Antè obitum nemo supremas su-
as vera debet: Embernek mindenko-
ron az utolsó napot kel varni, és
senkit halála előtt bodognac nem
kel mondani; azonkeppen életében
vakmerőkepen nem kel senkit i-
telní, sem lenki megh terésé felől
kettségben nem kel esni. De az-
ért az Istennek nagi irgalmassá-
ga mellet, nem is főc ighen veszc-
delmes vakmerő batorlágbot ven-
ni; mely miat yduességhe felől va-
lo ghongiát ember le teuen, az i-
gaz es yduességhe hitről valo er-
tekezést (melinekűl senki Isten es-
lőt kedues nem lehet,) vgiminc
nem ő reia néző, vagi legh kisseb
bic dolghat napról napra halogassa,
nagi es hozzá ideitű határt vetuen
életénec: *quasi ille* (á mint ízól S.

Agoston)

Agoston) qui tibi per patientiam ^{Tom. 9. tra. 1}
promisit indulgentiam, promiserit ^{33. in loco}
tibi etiam prolixiorē vitam:
mintha Isten hi az önagi türhető
termeszeti szerezten embernek
bochianatot ighert, hoszszab e-
letetis ighert volna. magha á
mint vgian ottan mongia: In quo
propheta mihi legis, quia promisit
correcto indulgentiam: non mihi le-
gis, quia promisit tibi Deus longam
vitam. á mely prophetanál ola-
ualod, hogy Isten á megh tért
embernek bochianatot ighert,
nem olualod otth en nekem
hogy neked hozzu eletet ighert.
De itth é felől bőuebben emlékezi-
ni nem szűkség. En most Nágisago-
dat ehiaac arra kerem, á mire magha
indulattiabolis tudom ighen kélez,
hogy

hogy ez kőniuechikénec Nágifa-
 godnal legien helie : Ne chiac azért
 penigh hogy az kereztien hitnec ,
 inkab maid minden czikkelinec
 megh giőzhetetlen erőfféguel es
 bizonylaghiual tellies , hanem azért
 tis hogy olly kereztien viteztől
 iratot nagjób részére (mert én chi-
 ác az három vtolsó okot irtam hoz-
 za) kinec ha Isten halálát halasztot-
 ta volna , ketfégnelkül minden ke-
 reztien embernec , az Istenes ke-
 reztien életnec viselésében szép es
 chiudalatos példa lőt volna : Ki v-
 gian azon szent hitet vallot es tisz-
 telt, az melliet Nag: tellies szűből
 vall es tisztel : vgian azon kőzőn-
 féghes kereztien Aniazentegihaza-
 nac kebelebe niughot : az melybe
 N. lélké niugodalmát megh lelven,
 niugszik. Ketfégnelkül azért N.
 heliet áde ez kőniuechikénec : ki-
 nec ez előttis réghen egi nehani ez-
 tendőuel az emberec keze közé ,
 a mint

8
Á mint kiutankozottis, ki kellett volna menni: de hogy eddigh mulatot légh főb es eggietlen egi oka ez, hogy Nagisagodat varta, Nagisagodnac tartotta maghát: Nagisagod neue es oltalma alatt akart az emberek közt forgani, azzal akart dichiekedni. Aggia az Felfeghes Isten hogy mind Nagisaghadnac s, mind azoknac kie őtet forghatni es oluatsni foghac, lelki eppületire es öröc yduelséghére legien. Amen.

Béhiben Kys Aszszoni hauaban,
Nagi bodogh Aszszoni napian:
Ezer, hat száz, hat esztendőben.

Vgian azon Tekintetes Vrnak,

Kész szolgálgaia.

Dobokay Sandor.

7 D. AVGVSTINVS

tom. 6. contra Epist: Manich.

cap. 4.

VT ergo omittam sapientiam,
quam in Ecclesia esse catholica
non creditis: multa sunt alia quæ in
eius gremio me iustissimè teneant.
Tenet consensus populorū atq; gen-
tium, tenet authoritas miraculis in-
choata, spe nutrita, charitate aucta,
vetustate firmata: tenet ab ipsa sede
Petri Apostoli, cui pascendas oves
suas post resurrectionem Dominus
commendavit, usq; ad præsentem
Episcopatum successio sacerdotum:
Tenet postremò ipsum CATHO-
LICÆ nomen, quod non sine causa
inter tam multas hæreses sic ista so-
la Ecclesia obtinuit, ut cum omnes
hæretici se catholicos dici velint;
querenti tamen peregrino alicui, ubi
ad CATHOLICAM convenia-
tur, nullus hæreticorū, vel basilicam
suam, vel domum audet ostendere.

¶

CAMPIANVS ED-
MOND, AZ OXONIAI,
es Cantabrigiai Academia-
belieknek üdvözlését kíván.

EZ elmult eztendőben, mi-
dön életemnek Verzeti es regulaia
Verint, ismet es Sigerben latták vol-
na hogy iöiek, talalék nem keuesbel kegyet-
lomb habokat az Angliay parton, mint az
kit az Oceanum tengeren hátam megeth
hátam vala. Mihelien belső Angliában
be jutottam, nem lattam semmit ki inkab
köz es megh öökot dologh löt volna, az
ökotlan büntetésnél, bizonyosbat sem
semmit az véletlen vesiliknél. Megh es
méllem az mint lelete magamath, megh
emlekezuen peremről, es az időkről, es
hogy valamikeppen le ne ütnénéc láboma
ról, minek előtte be felelnék es megh ertes
néc dolgomath, giorson irasban foglalam
vegezeth tanachiomath, hogy miért iöttem
volna, mit keresnék, sikik ellen mi hadat
A akarnék

akarnék inditanom; Meli derék irast ma-
 gamnal tartottam, hogy velem együtt ha-
 megh fogyanak az is kezben akadna. Az
 mallat azért egi barátommal hattam vala,
 melliet az vitan vgian hircmenekül fokak-
 kal közlöt, kit az ellenségh ighen gonoz ne-
 uennis vót, es nagi iregiül ighenis karhozta;
 tothogy chiak magam egiedül, ez hit dol-
 gaban minniaioknac bayt küldöttem vol-
 na, noha nem löttem volna azért chiak
 egiedül az harczon, ha közönséges hit es
 gléth alatt disputaltam volna. Felelénec a-
 zér az en kiuanfagomra Hammerus es
 Charkus. Vallion minth? Mind chiac hi-
 uolkodua: mert vgianis az egitől el valua,
 soha egi feleleteth sem adnac tizteffegesen,
 melliet azért soha sem adnac: tudni illik
 ezt; allunk vgimond kiuanfagodnak; felel
 az kiralne azzoni felölled. Sies. Ez alatt pe-
 nigh masfelől azt kiáltiák. Nézd az Iesuita
 ferzetet, (vgimond) nézd az nagy kevfész-
 ghet: Arulo: ketsegniélkül Arulo. Elégli ne-
 uetsegh. Ez nem bolond emberek az időt
 s, az munkat heaban igi mit veztegetik? Dé
 ez kettőnec (kinec az eggik az en irasom-
 mal trefalodik, az masika gonosul az egez
 dolgokat vizza forgattia) adatoth nem ré-
 gén egi köntuechike, ki mind az mi ferze-
 tünkről

tünárról smind ezeknek meltatlan chiele-
kedettüökről, smind az mi hiuatalunkrol
elégh bővön föl. Nekem fűkfegh vok(mi-
ert hogy [az mint latom nem oskolakkal,
hanem kinokkal keűlnec az fő népék]
hogy dolgomnac okát előtőkben adnám
smegh bizonitánám: S, azoknac az dolgok-
nac feyeyth az kik béunem enny bizodal-
mat szerzettek, mint egy egy kuth feieket,
vgian viál mutatnam, s, intenékis benne-
teket, vgi mint kiknek, ehhez á dologhoz
egiebeknel több közű vagion, hogy vilélné-
tek vgi gondorh erre, á minth Christus, az
Anniafent egilaz, az közönfeges io, es az
ti iduöllegtek kiúánnia. En ha elmémhez,
deakfagomhoz, tudomaniomhoz tanulsa-
gomhoz, vagi emlekezetemhez képest,
hittam bayra valamellik bölchieth az el-
lenfegh kozzúl: igen keueli, es heaba való
ember voltam, ki sem magamath, sem őket
megh nem tekintettem; de ha pörömben
figallagomban való biztomban elégh ere-
iűnec alitottam magamath arra, hogy azt
megh bizonychiam s, tanichiam, hogy ez
nap vilagos délben, méltó hogy ez buzgos
fagomath, kit nekem az en kiraliomnac, az
Vr Iesus Christusnac, fent neue s, az gjoz-
hetetlen igallag paranchiolth, megh bochi-
A 2 iallatók.

4 ELSEO OK. AZ SZENT IRAS.

iasátok, es gonozra né magiarazzátoc. Tug
giatok hogy Cicerois Quintius mellet valo
bosolafában, midőn Roscius giőzedelmeth
igirnē neki, ily okkal hogy ha azt megh bis
zonytana, hogy hét fáz olaz meliföldeth
senki be nem luthatot volna két nap, nem
chiak az Hortensius nieluēt es okoffágath
nem rettegē, hanem még az Philippus
katis, Cottakat, Antoniusokat, es Crassus
katis, semminc alytotta, noha azoknal
iob Prokatorokat es bőlchieb nieluüket
nem tartottac. Mert oly vilagos s, oly al
tal lathato nemely igazságh, hogy azt sem
minémő dolognac auagi fónac homalia,
el nem temelheti: Más az, hogy nyuab i
gassagez á mi pörünk mint az Rosciuse.
Mert ha azt megh bizonytom, hogy eghet
vannak, Szentek vannak, igaz hit vagion,
s, Christus vagion, tehát niert perünk va
gion. Illien perbe ne legiek ám én bator
Megh őlhetnek de megh nem giőzhetnec,
mert azokat az tanitokat kőuetem, kiket
az á lélek tanitot, mely lelket soha senki sem
chiálhat sem giőzhet. Kerlec azért benne
teket, hogy igiekezzetec iduezólni, kiktől
ha ez eggiet megh nierem egiebet minden
ketsegnelkül varoc. Chiac aggiatok ez for
galmatosagra magatokat, Christust kőniör
gessel

gészel kinferichiétek, és okosságtokatis
végiétek melle, bizoni megérzíte az, a
mi az dologh, tudni illik hogy az ellensé-
ghis remintelen kétségbe eset, és más tökels
letes fundamentomon aluan batorfaggal és
nagi fiuel illik hogy ez viadalt kiünniük.
De megérzíte aomat, merth majd
bővebb befeccdel foloc. Légye
tec egéslegben.

AZ OKOKNAK
RENDI.

- Első. Az Szent iras.
 Második. Az Sz. iras értelme.
 Harmadik. Az Annia szent-
 egyház természetü.
 Negyedik. Az Conciliomok.
 Ötödik. Az régi szent At-
 tiák.
 Hatodik. Az régi szent Atti-
 aknak olzlopi es erősségi.
 Hetedik. Az Historia.
 Nyolczadik. Paradoxa. Az az,
 emberi velekedes felet valo hi-
 hetetlen dolgok.
 Kilenczedik. Sophismata. Az az,
 heaba valo chialard villongások
 Tizedik. Mindennemű bi-
 zonosságok. Első

ELSEO OK.

AZ SZENT IRAS.

E Giébis fok vagion, az
 mi az ellenségnec ez perben re-
 mintelenségét ielenti, de sem-
 mi ninchi azért ki azt ny luab-
 ban mutatja, minth az Senth Biblianak
 felseges voltanak tölle törtent, rútul megh
 tépéle es főtörtetése. Mert minek vtanna
 egiéb bizonyítgoknak bótát megh uetették,
 immar arra utottak, hogy külömben
 semmikeppen ellenünc megh nem alharnac,
 hanemha az Senth irason es az Isteni kőnuve
 kennis hátálmát es erőfákot chielekeznec,
 kiuel niluan ielentic hogy remintelenül fus
 to félben léuén, rertegué harczolnak, es
 mint vtolso búkfégben mindent megh as
 karnac kiferteni. *a* Az Manichæusoknak
 vallion mi oka volt hogy az S. Mathe E-
 uangelionáth s, az Apóssoli chielekedeth
 kőnniuet megh uetnéec? Az remintelen-
 ségh. Mert ez kőnniuec giótric vala őket,
 hogy im Christust *b* búztól búletnec lenni
 tagattac, es az Senth lelkeris az keresztien-
 kre, azt hazuttac, hogy chiac akkor ballot,
 a mikor

a Aug: lib
 28. con: Faust
 cap: 2. & d
 unil: cred: cap
 3.
b Matib: 1.

8 ELSEO. AZ SZENT IRÁS.

e *Irenaeus* á mikor az ő vigasztalo lelkec Perfa tımas
lib. 1. cap. 24. dot. Az *e* Ebionitakat mi vitte árrá
 hogy az *ſent* Pal leueleinc ecgikénc ſem
 ártac helth? Az remıntelenſégli: Mert ha
 azoc meltoſágához allottanac volná, telıát
 az kőrnııl metelkedéſnec kit vyonnan fel
d *praef. in* vőttéc vala békét hattac volna. *d* Luther
ep. iacob. vid. mi lelte, hogy az Szent Iacob leuelét, ver
eriam lib. de ſenies, keuely, ſáráz es ſalma gianant valo
cap. Bab: cap. leuelnec neuezné, ez fırtelmes, hittól ſa
de ext. vñl. katt eretnec: Az remıntelenſégli. Mert á
e *cent. 2.* miath az leuel miath halad vala ketté, *e*
Mag: p. 58. midőn egiedıl chıac az lıtben helıheztetné
e *iacob. 2.* az igallagoth. Az Luther *f* maradekıtıs mi
f *Bibl. Gen.* bantotta, hogy az Tobias, Machabęus, es
 Eccleſiaſticus kőniueth az igaz *ſent* irasbol
 ki fırlőttéc? Chıac az remıntelenſégli.
 Mert azok az kőniuec miat pirulnac megh
g *Job: 12.* mindenſēr, valahanſēr *g* az Angıaloknac
h *Eccl. 15.* ſegıtſégé felől, valahanſēr az *h* akarat
 ſabadıgá felől, valahanſēr az megh holt
i *2. Mach. 12.* i hiuekről es *ſent* *k* embereknc ertőnc
k *2. Mach. 15.* valo eſedezeſekről vellec diſputalunc. Ezé
 á dologh: hogy illien gonóbul es vakme
 rő képpen, minekutanna mind az anıas
 ſentegıhazat, Conciliomokath, ítelő ſeke
 ket, *ſent* atıakat, Martyrokat, bırodal
 mokat, hıſtoriakat, mindenegıeb ſele régli
ſent

fentéghnec niomaua, es maradekiaual
 őzue, el tiprottac, es chiac az Istennek megl
 irt igiuenel kialtriác, hogy ellenec valo per
 rúne megl iteltesséc, aztis az fent ighét á
 ki megl marat vala, mint egy ép testből foc
 esieles tagokat ki meteluen ennire megl
 chionkichiác bonkichiác? Mert hogy egieb
 Aprolékor el halgassiac, chiac az ő testis
 mentombolis, hét kőniuet vettettec ki az
 Caluinistác: *1* Az Lutherec penigh mégh
 az fent lakab leueléthis: Sőt arra való irig
 ségekben őt őt egiebekeris kikiről elein ne
 hol kerdezkedes volt. *m* Ezekhez fam
 lalliac az *vy* Geneuajac az Ester kőniue
 tis az Daniel kőniuenec inkab mind az has
 rom rebeuel őzue: *n* Mely Szent irafokat
 az Anabaptiztakis vgimint ezeknec tanit
 uan farfoc, mégh ő előttőc reghen karhoz
 tattac: Ki fokkalertelmesben chielekedet
 Szent Agoston Doctor. *o* Ki ez fenté
 ghes irast őzue rendeluen, nem az Sido
 Abécztét mint az Sidoc, sem valami kűs
 lőmb lelket mint az teueligőc vőth regula
 gianant maga eleiben, hanem azt á lelket
 kiuel Christy az Aniafentegyhaznac min
 den testét elteri es batorittya: Mely Ania
 ftegyhaz ez kinchynec nē mestere (á mint
 az Eretnekec Chiauargattiac,) hanē őrzőie
 leuē, mindenkeppen ez kinchieth melliet az

1 *ij sunt Ba*
ruch. Tobias,
indub, Sapie
entia Ecclesi
astic. Duo
Machabæi.
m *Ex nouo*
testamento E
pist. Iacob. Es
pist. ad Hebr.
Epist. Iude.
cp. 2. Petri.
cp. 2. & 3. Ioa.
Ita cenfer Lut.
in prafat. ci
tata, Mag.
cent. 1. lib. 2.
cap. 4.
n *Bibl. Gene.*
o *Aug. de*
doctr. Christ.
lib. 2. cap. 3.

p *sest*: 4. Tridentum beli Concilium p által ölelt
 q *Vide Mol.* az reghi Conciliomokban q közönfeges
Can. lib. 2. de keppen magához foglalta. Vgian r ezen
10. Theol. esp. fent Agoston Doctor, az irálnac egi kis
 8. 10. & 11. részéről külön foluan, arra nem bírhattia
 r *Aug. de* elmeiet, hogy az bölchiefegnék kőnuéth
prædest. Sac. ki immár mind az Anniafentegiliaz itéleti
esp. 14. ferent, smind penigh az idő iarafa, reghi
 fent atyaknac bizonyisaga, es az hiueknec
 eczele ferint, vgimint tökéletes fent iras
 az Bibliaban helyt verth vala maganac, vá-
 laki vak merő voltara, vagi futtogafara, az
 Bibliabol ki keletnék vetni. Vallion mit
 mondana most ha elne az iambor, es latna
 mint banna, az Lutherec es Caluinistac az
 Bibliaua, es menyit reffeltéc immar el az
 ő ekes reffelőclukeiekkal, az ő es uy testas
 mentombol, kiből nem chiac az bölchie-
 fegnék kőnuét, hanem egiebetis fokot az
 fent kőnuéc rendiből ki valogattac, es
 ki haygaltac, el annyra hogy valami nem
 ezec miű helicből kél ki, azt mint egy hagi-
 mazbeliek vgi itiluen, mind chiac gorom-
 ba es nem tizutot miűnec tartiac, pökik es
 vtalliac. Effelé ifoniú es fidalmas dolos
 gra á kik menni mérnec, azoc ha finten
 az ő feleice között hirefekis, es papfagokat
 vafasolnac, az Prædicationokban chieuegnec,
 es az

es az Romai keresztienekre kardot, chigát
akazto fát rendelnee, vgian elvetet meg
gőzöt niaualias emberet azért, miert
hogy mintha á birac palczikaiat ragaduan,
tízfelendő birac modgiara úluen Szerzeli-
ben, valami az Isten tablaiban gionrok-
nac nem tezik, azt menten ki törlic es ki
mochikolliác. Kichioda azért bár ne felle-
tanult legienis, á ki ez illien ellenségnec in-
chielkedelit retteghie? Mely ellenségetli-
ty az ty tudos giülekezetekben, mihielen
a félle sem feni vezto őrdöngős tudomano
forgatnac, nem chiac bidalommal hanem
lib chiuztogatással ki pirongatároklia.

Ha kérdgiük tollóc fő befed okaert,
michioda igazsággal es mihez képest chione
kittiak igit az Biblia testét? Azt felelie hogy
az igaz irásokat ők nem banttiác, hanem
az igaz irások közzül chiac az hamissakat
hanniac ki. Touabba ha azt kérdgiük ki
iteli azt meg mellie igaz es mellie hamis
írás az Bibliában: Arra megli azt felelie
hogy az sent lélec iteli. s. mert ezt ez fele-
letet írta Calvinus ez illien kérdésre, chiac
hogy az Annia sentregihaznac iteletit, ki az
lelkeket proballia megli uethesse. Tehat mi
oka hogy eggitec eggiket, mastoc masikat
sagattia saggatia az Bibliába, ha minnia-
ian az

2. Instit. lib.
1. cap. 7.

ian az zent lélec itéletiuel dichiekettec? Az Caluinista lélec az hat Epistolát heliën hadgia, mely epistolac az Luther leleknek nem tecezenec; noha mind Calvinus [mind pe-nig Luther az Szent lelekkel mondgia hogy
 1 xist. fen. itél, Az Vy nem kereztiene az 1 Anaba-
 lib. 8. hares. prístác, az Iob Historiaiat chiac agnő bebed-
 10. nec es chiac Tragœdia es Comœdia tanu-
 faggal elegiedetnec, mondgiac es tarttiac:
 3 prafat. in hogy tudgiac? Az lélec tanitafából. 3. I Ca-
 Cant. stallo á parazna lator, az Salomon titkos
 értelmű enekéthi (kit az Romai kerezties
 nec vgi mint lélec paradichiomát es be chia-
 nalt mannát, vagi Christusban io izű giõs
 niõrűsegeth, Chiudalnac es bochiülnecl)
 semmiuel nem bechiüllli fellieb egi virágh
 eneknel, vagi valameli vduarbeli foglalo
 leannial valo befelpetefnel. Vallion hon-
 nan meritette? Az lelekből. Az bent Ianos
 látasában kinec minden cikkélé azt monde-
 1 Epif. ad gia 1 S. Hieronimus, hogy valami nagi
 Paul. 1 prafat. in es ieles dolgot ielent, 1 Luther Brencius
 Apoc. sal es Kemniciusfal õzue, nem tudom 1 mi-
 1 in examine nehez dolgoth kiuannac, mintha azt ielens
 Concil. Trid. tenec hogy kikel tõrleni az Bibliából. Kit
 Sess. 4. kerdettec megh rolla? Az lelket. Az negi
 1 prafat. in Euangeliomoth Luther az versengesre vas
 nouum Testa- lo buzgosagába egiben 1 zuria zauaria es
 ment. Germ. az első

ELSEO OK AZ SZENT IRAS. 13

az első három Euangeliomoknál sokkal
 feliebb bőchiülűén az S. Pal leveleit, chiac
 az Szent Iános Euangeliomat nevezí egiedül
 Sépne, igaznac es főne: mint hogy az mi
 raita alloth, örömeit az Apostolokatis tars
 sul fogatta volna az maga vízza vonas
 ban. Vallion ki volt erre tanitoia? Az les
 lec. Sőt ez b baratochika, lator bebes
 deuel az Szent Lukachi Euangeliomatis
 giakorta megh mérte ferteni, mért hogy ab
 ban giakor helien az io chelekedetec vans
 nac nekűne aianlua. Kit kerdet rolla? Az
 lelket. Béza Todor, c amoz titkosigh
 ét S. Lukachinac huzonkettődic reséből:
 Ez az pohar Vy testamentom
 az en véremben, mely (pohar)
 ertetek ontatik : Nem veteknél
 kül valonac mérte mondani , hogy
 im ez az fő semmi egiéb magiarazatoch
 nem Senued, hanem chiac az poharbéli bor
 nac Christus igaz veréue változasát ; ki
 monta neki? Az lelek: Az az ám hogy mi
 dőn mindenie mindent az maga lelke bes
 rinth magiaráz es hísen , az maghoc lelké
 helieth rettenetes karomlással mindent az
 Szent lelekre hazudnac es foglinac.

Az kic igi chielekeznec, nemde nem ielen
 tiké megli magokat: né kőnnien giőzhetnie
 megh

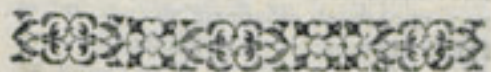
b Serm. de
 Pharif. & pub
 licano.

c in Luc. 22.
 ποτήριον τοῦ
 αἵματος

megh ez feléker: nem de né kevéss munkával
 begyenyithetnie meg ez illienekedű, az Aca-
 demicusoknak, az az tudos emberc, a mi
 neműec ty vattoc, giülekezetiben: Effele-
 kel felliec ám én az kereztien hitért dispu-
 talni, kie hitetlenül bántac, nem ez földi has-
 nem az menniei hozatokkal? Nem főlok
 semmit arról, az mit az sent irasbol megh
 fordítuan viša fordították, noha azis túr-
 hitetlen dologh: ifoniub gonoszlagh az a
 ki mondok: Talalkoztac oly tanitochikác,
 kik reffegh vagi inkab dűlhört elméuel, az
 menniei kéz irasban rohantak, azt foc he-
 lien mint ha hamis, nem egeß értelmű,
 mochikos es korchiosiras lőt volna, kar-
 hoztatrac ki rőrlöttéc, s, egy nehaniát ki
 faggattac, cniac azért, hogy az ellenűne
 valo disputatioban telhességgel binté megh
 ne nemulnánac, hanem méghis, lenne va-
 lami bastiachikaioc midőn az irasokban,
 kie az ő teveligessekkel ellenkezne, bele űt-
 köznec: mely irasokat mind az által binte
 oly kőniű azért ő nekic semmie tenni,
 mint az tűzet el nielni, vagi az kőuet
 rághni.

Ez lőn azért első igaz es nagi okom;
 ki midőn az ellenseghne meg romloth es
 arniekhoz hasonlő ercieth megh muttata
 volna

volna, fel batoritá hyuermeth bennem, mint keresztien, es ez félé tanusagokban giakor-
losh leginben, az en örökös kiraliomnac
hit leueleyert ez reghen megh vert ellen-
seghnes maradéka ellen valo uhadalra.

MASODIK OK.
AZ SZENTIRASNAK
ERTELME.

Más az mi ez szembe mene-
telre engem nem chiak fel inditoth,
hanem ereictis ezeknec előttem erőlcenne
tötte, kemmi nem egieb, hanem az ellenieghy
nec az iras kisciteseben chialard de nem
efes elmeie, kit tuduan hogy tns bökhiek
giorfan megh tapazzalnatoc, azért kiuantá
hogy halgatoim lennétec.

Tudakozzunc példának okaért az ellen-
segtől mihez kepest költöttéc uyvallást, kiuel
Christust az Vachiorabol ki rekeztic. Ha az
Euágeliomot neuezik, örömet halliuc: mert d Matt. 26.
az mi mellettünk fól Ez en testem, ez v. 26.
én Vérém. Marc. 14. v. 23

Luc. 22. v. 26 én Vérem. Mely fő ő maganakis e Lu
e Luth. in thernec oly hatalmasnac tezet, hogy noha
Ep ad Argen. ighen örömeft Zuinglianussa lőt volna,
 hogy im aual fokar arthatot volna Papás
 nac: mind az által ez nylyan valo igheke
 nec, mint megh giőzöt ember engédne, es
 finten oly kynkyntelen l, kedue akarattyá
 ellen vallaná Christust ielen lenni az
 Vachioraban az bentséges bentségben,
f Matth. 8. mint hasinte regentē f az őrdőghők az chio
v. 19. da tetelektől megh giőzetuen Christust Istē
Marc. 1. v. 28 fiának lenni kiáltották vala. Nosza ier
 cleob az dologban; mert az irás bővűic
 mi mellettűnc fől, lassuk az értelmētis: meli
1. Luc. 22. értelmet az kőrnűl valo igekből niomoza
v. 26. zunc fel. 1. Ez en testem, ky ty
 ertetek adatik: ez en vérem, ki
 ti ertetec ki ontatic. Mégh Caluis
h Ioan. 6. nus dolga nehezen vagion, az miénk iöl es
Matth. 26. kőnnien. Meggiűnc többet? Vetsétec, (azt
Marc. 14. mongiac) őzue az irafokat: örömeft, egi
Luc. 22. arant zolnac, minden Euangeliomok S.
1. Cor. 10 & Palis azont bizonittia minden zozatok
11. minden igéc, pontoc az egeš bent irasban
 tizteletesen, élő kenieret, ieles chiodat
 men?

mennici eledelt, húst, testet, vért zengene, semmi mészé, semmi homalios befeddel beomlott dolgoth sem. Mégis azon bakot niuzza azért az ellenségh, es még sem fűnic az vetekedesben vehet vetni: Hadgiuc az reghiere rehat az dolghor, halliuc azokat megh, es az mit ny, vgy mint egi mashoz grinos perefec, magunk közöt elnem veghezhetűnc, azt az réghű üdőkne, bőchiülletes őf sereghe, ky Christushoz közelb valo es ez pertől tasuolliab, iteletiuel vegezze el köztűnc. Nem fenuedic aztis. azt mondgiac hogy eladgiac őket: az Istennec tizta es semmiuel nem elegies igeieth kialtiac: az emberec magiarazattiát be nem vesic: Alnokul es alkolmatlanul chielekeznec. merth ha chiac az Isten igeiere, vgy mint az chiupa puzta bőtiure tamáziuc minden seitesnelkül pesrűnket, azt azonnal ők homaliosittiác megl az magok költötte magiarazatokkal; ha penigh az reghi fentek magiarazattiára hadgiuc magunkath, azt annal inkább be nem vesic: Rőuideden mondban chiac azon vadnac hogy ha hamis pereűnc itis letinec nem allunc, semmi törűeny ne boldgalasséc köztűnc. Egieb vetekedesbenis mindenben igi viselik magokat. Az bes

B

lénj

lénc öntöt kegyelemről maláztrol, az bens
nűnc valo igallágról, az Sacramentom
krol, az aldozatokrol, az Istenes Iambor
roknac erdemekről, az remenségről es fe
lelemről, az egienetlen bűnőkről, S. Peter
bőhiűlletiről, az kulchiokrol, az fogadar
fokrol, az Euangeliomi tanachiokrol es e
giebekről, mi Romai keresztienec nem ke
ues sem alá valo irafokat forgatunc es has
fogattunc elé, kóniuekben, egimással vas
lo fő befédben, templomokban, es o
kolakban, de chiác megh trefaltác. Azon
keppen az reghi deakoc, es Gőőgőc magi
iarazattiát elő hozruc: azt sem iouallottác.

Tehat my patuarth mondanac: Azt
hogy Luther Marton Doctor, vagi penigh
Melanchton Főp, vagi inkább Zuinglius,
vagi ketfegnelkül Calvinus es Beza, hyuen,
ki lelentettéc es magiaraztác őnekic. Ali
chiaké en oly taknios orru embert valakit
kőztetec, kit megh intuén erről hogy igi
chielekeznec, , efcébe ne vegie dolgokath.
Minec okaert vallom hogy főuem berént
kyuanom az fő oskolakath, hogy bemer
tec lattára ki huan ez tollas vitezeket, az
mezőre es verőfenire, az lesékből es ar
niekokbol; nem magam ereieuel, kiuel fő
zad reffeniére sem vagioc hozzátok hason
lo, hanem

lo, hanem io peremmel es bizonios, igazsággal megh győzhellem.

~~~~~

HARMADIK OK.

AZ ANIA SZENTH- egihaz termezeti.

HAluan az ellensegh, az Ania^a sentegihaz neuáé, ottan el-
haluaniodéc de gondola azértla
valamit, kit akaroc hogy csetékben vegjer
tec, hogy az hamislagh romlásáth es bú-
kőlkődő volrát ismeriétec. Vette vala e^b es
ben, hogi mind az Prophétac smind az A^a *Apoc. 21.*
postoloc irasiban, tizteféges emlekezet^b *psal. 79.*
vagon az Ania^a sentegiházrol mellicken^c *Isa. 2.*
neueztetné^c a Szent varasnac, ^b termő^d *Isa. 35.*
főlönc, ^c magas heginéc, ^d igienes vt^e *Cant. 6.*
nac, ^e eggietlen egi galambnac, ^f menior^f *Matth. 23.*
fagnac ^g meny azzonnac, ^h Christustest^g *Cant. 4.*
nec, ⁱ az igazságh erőllégénéc, ^f oly sokas^h *Eph. 5.*
fagnac kiben az Christus minden ^k iduelli^e *1. Cor. 12.*
ges dolgokat be hintene, ^f kyt az őrdőgnécⁱ *1. Tim. 3.*
B a thorka^k *Ioan. 14.*

- l Matth. 16.* thorka semmi *l* halalos mardosaffal, soha
megh nem ferthetne, es az kinec ellene ha va
laki tufakodné, finten vgi nem lénné Chri
m Matth. 18. stusban réfe mint valameli *m* Publicanus
nac vagi Pogannac. Nem méré niluan
ellene iarulni, nemis akará ielenteni, hogy
az Aniafentegihaznac kit az iras illien gias
kran emleget ellene tamádná : az néveth
alnokul megh tartá, de az dolgot valóba
fenektől fogva harnis iedzésekkel el fordita
Merth oly tulaidonsagit adá, á kikkel az
Aniafentegiházát le iedzé, meli tulaidonsá
goc telliefflegel inkab chiac el reititől lűnc,
es elmenktől el fakasztuan, chiac kéues ems
ber iteleti eleibe vetit, mint egi Plato Idea
yat ; mondom hogy chiac azok tekinteti,
es iteleti eleiben vetit, kie neminemű mas
gan valo lélekkel megh teluén, ezt az chiu
da alkotuant ertelmekkel megh foghattiac
f, azokatis á kie ez félle vallasban nekic tar
soc éles elmeiekkal megh lathattiac es csmet
herit. Hol az tizta igassagh ? Ezé az egi
űgiűfégh ? Michioda iraloc michioda ertel
mec, michioda régi fent attiac iedzie effele
pennáual le az Anniafentegiházat ? Vad
nac Christusnac az Asiai Anniazentegihá
zokhoz, vadnac Peter nec, Pálnac, Ianos
nac egiebelk nec egiebekhez irot leutlei, gias
kor

kor helien vagion az Apostoli chelekedets
beis emlekezet, az Aniazenteghazrol. Vala
lion mit jelentnecc rolla Vallion azté hogy
chias Istennec eschiak az bent emberek
nec, vagi penigh egieb félè mindennemű
kereztieneknekis vagion esmeretiben de
nehez niaualia bizoni az kyntelenfegh.
Még h bochiaffatoc. Ezecc kic masfél ege
ezer eztendőtől fogua égi varast, égi sa
luth, égi hazat nem találnac, ki az ő valla
fokon löt volna, mind adighis, mygh az
veset ferenchietlen 4. barath az Isten 4. Luther.
Apaczaiath eretnec hazaslagal meg h fer
teztette, vagi mygh az r Szaiczar bán r Zwinglius
solo hazaiará esküt; vagi amoz l belies
ghes pribéc Geneuaba fallot, kyntelenec
niaualiasóc velle, hogy az Anniazentegihá
zat (ha azt akariac ám hogy valami An
niazentegihazoc legien) lesben titkon hir
delléc, s, annac oly eleytis valliác, kit ma
goc sem ismertéc, s, mas sem latot senki soha
hanem ha azokkal az eleccikkel kerkefnec,
kiket mind é vilagh tud hogy eretnekec
voltac, vgimint Aeriussal, Iouinianussal,
Vigilantiussal, Heluidiussal, Iconomachus
fokkal, Berengariussal, Valdensesekkel,
Lolhardussal, VVicleffal, Hus Ianossal,
kiktől az Eretnekségből valahant dögletéc

33 HARMADIK OK. AZ ANIA

tés darabokat kuldulgattac. Ne chiudal
liaroc ha az illien búzkektől megh nem iet
sem, kikét chiac dél sinre iullac kóni
lesen el ozlatnom. Merth ez az mi befelge
télunc vellec. Hallad: de mond megh, als
lase az Aniafentegihaznac ki ez előt foc
faz eztendőkől fogua minden időben élte
Igenis, vgimond: azokaerth ier iariunc
be bátor minden földeket, es az regli údō
ketis mind hozzuc elő. De kinec alla mon
danam! Az hiuec sereginec, vgimond. S,
kichiodac azoc az hiuec? Ah, ha nem tud
gia senki az hyuec neuét, noha tudua va
gion az hogy fokan voltac. Tudua vagion:
kinec vagion az tuttara? Istennec azt fele
li. ki mondgia azt hogy chiac Istennec?
Ali (vgimond) kinec Isten ō maga megh
icentette. Hogi hūgiem azt en neked?
Ha (vgimond) az huben geriednél tudnál
aztis vgi mint azt tudod hogi eleuen vagi
Illy formán befellenec a nagi efcsecc.

Ky tūrhetti vgian megh, hogi effelo
heaba valo chauargason elne fakadgion
neuetue.

Minden kereztiennac meghlegien had
gia, hogi az Aniafentegihazhoz kapche
iollia

Iollia maghat, s, őrizkedgiéc hogy à lelki
 törrel meghi ne őlelléc, az Isten hazában
 békéül lakiéc, arrà az igazsagh ošlopara
 bizza-lelkét, oth rakia le minden panašol-
 kodafát, s, az kiket onnan ki vetnec, po-
 gan heliet tarchia, s, azért vgian ne tud-
 gia ember hogi hol vagion az Aniašent-
 egiház es kichodác azoc az kic oda valók,
 hanem az főtetben mind chiac azt zörgeš-
 se, hogy valahol, s, valamely helien az
 Aniašentegiház vagion, de abba chiac az
 šentec es menniekbe valasztottak laknac.
 kiből imez niluan kővetkezie, hogy ha va-
 laki az ő papi fejedelménec paranchiolat-
 tiárh meghi akarná vetni, bűnnelkül šaba-
 don meghi vetheti, chiac hitesse azt el ma-
 gual, hogy az pap vrà, vetekben ešét, es
 az anniašentegiházbol ottan ki šakadot.
 Midőn tudnám hogy ez ellenségi illien-
 ket hozna elő, kith soha semminemű idős-
 beli Aniašentegiház nem šokor volna tar-
 tani, es hogy telliesleggel el šakaduán az
 dologrol, kintelenfegeben chiac az neuéth
 akarná az Aniašentegyháznac meghi
 tartani, az ty ešetekkel es itiletétekkel
 biztatom vala maghamat, kihez ke-
 pest felőletec bizónnal igeremis vala
 magamnac, hogy mihelien ešetekbe
 B 4 vennétec

14 HARMADIK OK. AZ ANIA
vennétec az őnnön vallásokbol ez fele
alnokságokat, azonnal mint értelmes
éhes emberek, az ty veszedelmekre
vonth ő halaiokath el meteli
nétec.

NEGIE-

NEGIEDIK OK.

AZ CONCILIO- MOK.

R Egenten az Aniaszentegi
házna c gjermeke d d k raban
nagi kérdés tamadot vala az igaz
es törvén szerent valo Céremóniac felől, ki
az hyueknec lelkét igen farazttia vala: De
az Apostoloc, es vénec őzue giúluten megl
fejtéc. Hyttenec az fiac az atniaknac, s, az
iuhoc az paztoroknac, mikor illien, igekkel
paranchioltac; *a* Teczet(vgimond) *a* *Act. 15.*
az Szent leleknek es minekünk. *v. 28.*
Mely Apostoloc giúlése vagi Concilioma
vtán következet az Erőtnekfegh (ki min
den időben szokoth lenni) ki giomlalafá-
ra az reghiaknac negi oly nagiercű Cons *b* *Greg. lib.*
cilioma vagi giülekezeti, hagi azoknac *1. epist. 24.*
mint *b* egi Isteni hozatoknak megl en-
nec előtte ezer ezteendővelis, minden ember
kyualtkepen valo tiztelteget ténne. Nem

B s

megicé

megjéc mészé. Itt az mi hazánk bannis,
 az ország gyűlésiben, azoknac az Concilio
 moknac, mostis azon igazságoc es melfóság
 goc vagion, az ki regenten volt; azokat
 hozom elő es te veled magaddal en edes ha-
 zámé Anglia bizonitoc. Ha az mint jelen-
 ted az megh nevezeth negi Conciliomot,
 bőchiüllőd, téhar bizoni az legh első béc
 Pyspekénekis d tudni illib, fent Peter nec
 tiztelességét bőchiüllétét tebe: azonképen
 a Christus testene veréne chiudalatos al-
 dozattiátis megh e esmered az oltáron Az
 bodogla Martyrokath es egieb fenteket,
 hogy Christusnac erted csedezzenec f
 kény fogod: Az azzoniemberes hittől,
 lőtentől fakath eret nec papokat, az eret-
 nec el hálástól g megh tiltod, sokat eppiteb
 kit most rontab, es sokat az mit most chie-
 lekebel h akarnád hogy létlen volna.
 Touabba egieb időkbén lőth Synatoknac,
 nevezue penigh az Tridentomynac, hogy
 azokkal az negi első Conciliomokkal, eg-
 ienő melfóságoc vagion, magamra vesém,
 s, en felelec arra hogy ha rea kelűnc megh
 bizonitom. Megh többüluen azerth hady
 erőm az Conciliomoc, ieles erős feregeuc-
 lis, miért ne menniec chiende es bator
 elmével az harczra, vigiazuan, melire fu-
 tamé

*e Anno pri-
 mo Elizabeth.*

*d Nic. can. 6.
 Calc. act. 4.*

*e 16. con-
 stant: c. 5.*

*e Ephe: con-
 in ep: ad Nest:*

*Nic: can. 14.
 f Calced. ac*

*11.
 g Nic: Con-
 apud Soc. lib.*

1. cap. 8.

*h Vide Chal-
 can. 4. 7. 16:*

e 14.

támic az ellenfele ? Merth oly nyíltan
 valo s, oly látható dolgot hozoc elő ki
 előt nem meheth, s, oly bizonyossá
 kit meg nem mér vetni, hanem ha fapoa
 ra fonal akarja az időt el mulatni: iolles
 het há titeket iol esmerlec, azt hyém
 hogy mint fygicimes emberektől sem foz
 metli sem fyleth nem oroz maganac töl
 letec ellenem. Ha penigh valahogy
 találkozik oli oktalán, ky magát egiedül
 elléne tamazza ez vilagh tanachynac,
 minden ketseghnelkül legü nagjobbaknac,
 fentebbeknac, tudosbaknac, es regybe
 beknac; örömet meg nezem é lambo
 nac michiodás az orczua, kit midőn ne
 tekis m-gh mutatoc, az többit az ti ite
 letetekre hagiom. De ezétközben ezt
 mondom, hogy valaki az io rendel
 zertartással löth Conciliomoknac hely
 nem ad, az, az en itiletem ferenth, nem
 chiac tanachi hanem agi velőnekülis fűs
 kős, s, nem chiac az fent irasban rest es tu
 nia, hanem ez vilaghi irafokbannis tus
 datlan, s, ertetlen. Mert ha valaha
 az Istennec lelke fel virradot az Antis
 fentegyhazra, bizoni az fokot az idő az
 fentélek el küldélenec lenni, az meliben
 az be-

az féles föld kerektségében való, minden
 bent giölékezeteknek minden tudományok,
 ahytatoſſa goc, megh érth bölchieſégec,
 meltoſagoc valamely egi varasban giüleker-
 zic, holoth, mindmianan minden Iſteni ſ,
 emberi moddal azon vadnac, hagi miképs-
 pen niomozhatóſſac fel az igallágoth; 1.
 az megh ighért Szent lelketis azon keric,
 hogy iduſſégeſen es okoſſan veghezzene.
 Noſa allion elő moſt valamely meſterke,
 az teueligő ſél közzül, Szedgie özue ſemőb-
 dőkéth, ranczollia fel az homlokat, ſ, tar-
 chia ſen bár az orrátiſ, es tragar modra
 iteldegellie az őnnen biraith; bezzegh ieles
 iatekor fogh é iambor trefa ſerzeni.

k Luther lib: k Luther találkozoſt ki azt mondaná,
 de cap: Babil. hogy az Conciliomoknal ſellieb bechiſlne
 ő két iambornac végezéſet, (de azon az ő
 magáét es Melanchton Philőpéth erchied)
 ha Chriſtus neueben eggiét erſenénec. Ieles
 bírác bator.

k Martini Találkozoſt eſmet l ki az Triden-
 Kemnicij Exa- tomi Conciliomoth az maga agya túrheſ
 men Conſil. tetlen ſedelgécſéhez képeſt roſtálta megh:
 Trid. mit niert velle : chiac gonoz hirt. Ki ha
 nem őrizkedic, kezd Ariuſſal egi tēmető
 helybe ſekünni : az Tridenzomi Conciliom
 penigh

penigh houa touab auyk, annál inkább f,
 annal megh marandandobban viragzie ki
 napról napra. Bodog Isten, ki foc külömb
 külömb fele nemzeten, ez feles vilagbol,
 minemű valogatot Pilpekec, meni kiralioc
 es varasoc fénie, Az bent iras tudoknac mi
 nemű veleie, meli nagi bentfégh, köny hula
 las, böit, f, az fő fő iskoláknac, minemű
 viraghia, meni nieluac, minemű élés el
 mec, menimunka, mely veghetetlen ola
 uafis, Az tudomanioknac, es minden
 egieb iofagos chtelekedeteknac, minemű
 nagi gazdagfaga töltötte be azt, tudni illic,
 az Tridentomi felséges Sergestyéth. Hal
 lottam az Prágay Antal Erleketis ki engem
 pappá bentelt, es egieb fő pap feiedelmes
 ketis, hogy öruendeztec azon, hogi ab
 ban az oskolaban lehettec egi nehani ez
 tendeig, vgi anniéra hogi Ferdinand kirá
 linac vellec valo chiac eggic io teteméniét
 sem böchüllettec annyra minth azt, hogy
 az Magiar Coronától őket külte volna
 köuetségben oda oz Tridentomi Concilis
 omban, kit ő maghais Chiafár megh ertuē,
 visont hogy megh térténéc az Cons
 ciliombol, illien igekkel öruendezet nekicc
 monduan: Io oskolaban tartottunc
 bennete-

benneteket: Ebbe az Tridentomi Conciliomba, a közönséges gléth alatt, mi okáért nem ment az ellenkező fél, hogy nyíltan hamisította volna meg mindenec előtt azokat, az kikre mint a kis béka a vapáchikákból ragiagny foskoth? Azért mond, mert Husz Janosnac es Pragan Hieronimusunac meg a fegthé hie fering valo fogadasokat. Kichiodac? Az Constantiai fő nepec. Hamislagh: mert egy fal hitet sem attac; noha Husz Janost sem ba stotta volna senki, ha é dögletesen hys tetlen ember az előkefével kit feie veztefe alath meg tiltot vala Sigmond Chiafar neki, es azoknac az dolgoknac meg nem allasual, kikről levelet adot vala az Chiafarnac, ő maga erőtlenne azt a gléth letelet nem tőtte volna. Husz az maga hertelenkedő gonoszlaga chialta es vezette. Merth minéc vranna hazaiaban chieh ors sagban gonoz végre fordulo chynt ferzet volna, meg hattac vala neki, hogy Constantiaban elő allana: Megh kislebité az Conciliom meltoslagath, mert gléth Chiafartól nem az Conciliomtól kéré. Chiafartól adoth, de az egez kereztienségh nem, ki őzueleggel nagioh Chiafarnal: Mint

Ioan. Hist.

Mint eretnek meg nem térth s, el veszt. *Hier: Progi:*

Pragan Hieronimus penigh lopua iőt Constantaban, senki oltalma alath, kezbe leuuen elő allot, eleghet mondot, io keduel lattac, zabadon bochiattac á hova akarta, megh giogiult s, az eretnekségről el esküt, megh bekécsésérh, megh egheth. De mith hozzac elő ezt ez egy példat ennyfer, enny fantalan példak között? Oluassac elő az magok historiat. Vgian ő maga Luther

Marton Anno 1518. tudniillic mind Isten

smind ember giúlsége, Augustaban Caetan Cardinal előt, nem de nem kerődötte mindent ki, valami töle lehetet, s, azért az

Maximilianus leuelenec ereie mellet vgian

bekéuel haza ment ismeth? Vgian ő

masodzoris hogy VVormatiaban hittac

vala, Noha mind Chiafar smind egiebec

fokan az Imperium feiedelmi között ha-

ragunnának rea, nem de bekéuel forgodo-

té mindenec között, az Chiafar Soua mel-

let? Oztan az Lutherec es Caluinistac

feiey, Caroln chiazar előt, az eret-

nekec halálós ellensége giőzoie es vra

előt az Augustai giúlesben, nem de

á á frigy alatt minden bantaskül attaké

be az ő fokfer uhult vallafokat, s, vgian

bekeuel mentec címet haza, s, inte azon kep-

pen,

Anno 1518.

Anno 1521.

Augustana

Confes.

eil: Triden.

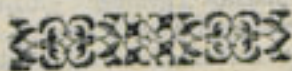
Seff: 15. &

18.

pen, az Tridentombeli levélis o elegen-
dő gléth volt nekic, de nem akartac vel-
le elni. Mert chiac honniokban pőkie
markokat, holot ha három igét zenditnec
gőrogűl, azzonnal vgi teczic nekic, hogy
igen bőlchiec: megh teczic, hogy irtóznac
attol az vilagossagtól, az ki az tudosoc
rendi kőzzé es tiztesleges helire. fokoeth
embert vinni. De ha az lelkec iduőlleghét
zeretic, nierenec ollian gléeth leueleth az
Angliabeli Romai kereztiének nec; nem
foghiuc Hus Ianostokul elő vetny: hanem
az feiedelem fōuára tamazkoduan, men-
tén az Vduarba sietűnc.

De hogy arra teriec, esmeth az miről
el mentem: Az kőzőnséges Conciliomoc
enymec, mind az első, kőzepső, vtolső,
azokkal viuoc. Zygonios dārdāth varion
azert magirá az elleuségk kit soha ki
nem fakazthat, esléc haniath
ő benne az Sathān, Cliri-
stus ellien.

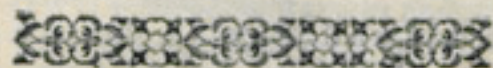
(:)

EOTEODIK OK.

AZ SZENTH ATIAK.

ANtiochiában az mely
 Varasban legy előzzör az kereszt
 tieni vezetec neü költ. Doctóro
 az az, főirastudó, es Prophétac az az,
 ieles Prædicatoroc voltanac. Ez felé
 iras tudokat es bölchieket, es az *Act. 13.*
 Istén országában uy es reghi *1. Cor. 12.*
 dolgokat ielentő tudosokat, *Ephes. 4.*
 Christust *1. Cor. 14.* es Moyseft tudokat, ő maga *Matt. 13.*
 az Vr ferzet vala az léendő nyaynac. Ez
 C feleket

feleket azért, kiket io tetémeni gianant a-
dot lsten, megh vetni, minemü nagibün
lehet de megh vetette az ellenségh. miert?
azerth hogy ha megh nem vetette volna,
maganac kellett volna elcsüni; kit mihelt bi-
zonnial megh tüttem, azonnal chiac az
harczot kyuantam, de nem amollian gieri
meciatekot, kiben az kösségh fellel iargale-
ni szokot, hanem vgian amoz sembe valo
kemeny viadalt, a minthüm az ty mező-
tőkön Philosophusoc ütközni foktunc,
ahol;

Kard kardal, legeni leghenniel fürün ószue elegiezik.

Hogy ha az reghi benth attiakra iur-
tunc mienc az nierefégh, finten vgi mi-
einc azoc, minth finte ő maga tizenharmas
dic Gergeli Pápá az Anniafentegihaz
fiainac ferelmes Attia. Mert hogy hatra
haggiam azokat az bizonsagokat, az kie az
reghi ec irasiban ferte ferinth az mi vallas
funkat oltalmazzac, vgian az reghi ec nec
eghez kőniveketis ollovakat tartunc magunk-
nál, kie fantfandekkal azt az Evangelioni
vallast kit mi tartunc rendenként megh feis

c S. Diory: tic es megh vilagositac. Az bent c
Dienes

Dienes Martyr két felé Hierarchiaia, mi- *Arcopag. de*
 nemű bentségeket, rend tartafokat es erő- *quo vide 6.*
 segeket tanit. Meli dologh vgi annyra elle- *syhod: ac 4.*
 ne eset *d* Luther nec hogy en nec az benti *Adon. Tieu.*
 nec irasat: simillima somnijs nec *in Martyro:*
 non pernitiosissima: alom hoz *Syng. Suid.*
 felette hasonlatosnac, es vesze- *Metaph.*
 delmesnek *itelle.* Luthert minth ap- *d Lut. Com.*
 iat követuén *e* Causeus nem tudom *men. in 1. 13.*
 michioda föld fia Franciabol, nem begit- *17. Den: 1.*
 lette ezt az benth Dieneft az ieles nemzet- *tem in Cap:*
 segnec Apostolát, *e* *B. bylon.* *e* *Causeus*
 dehrum senem: *dialog. 5. & 11.*
 boliókás vén embernek, neuezni.
 azokat az kiket Cetturiatoroknac neuez- *Cent. 2.*
 nec, *f* igen meghbantotta Ignatius azon- *e. 10.*
 keppen Calvinustis: merth az ő leveleiben,
 de formes næuos & putidas næ-
 nias: ektelen szeplőket, es nialas
 bezedeket, *g* mondgiac ez ember ec *g Calvin. Infl.*
 semeti, hogy iedzettec: Vgian azon itil- *lib. 1. c. 13.*
 biraknac técczéfe berénth, Iræneusis, *h* *num 29.*
 Fanaticú quiddā: váлами eztenlé *h cent. 3. c. 5.*
 dolgot: *forzör:* Szent Kalamen à Stromac
 C 2 *berzöie.*

Vide. cent. 1. berzdie, Zizania fecesq;: chiac kon-
lib. 2. cap. 10: *W seq.* **kolt es sepröt hozot elő : ez mi**
 üdönkbeli, az az, ez vtolfo faz⁹ eztendöbeli
 bent attiac penigh kie ieles apostoli serfiac :
Blasphemias & monstra posteris
reliquerunt : maradekioknak
Isteni karomlást , es természet
vetkeből törtent chiudakat hat-
tanak. Tertulianusban nagi mohon
 kapiac azt, az mit mi töllünc ertuén , ves
 lünc egietembe melto hogy karhoztassa
 nac; de azért azt á kőniuechikéiét kit az
 Præscriptiokrol irt , k kiben az mi üs
 dönkbeli teueligöket valoban megh üezs
 tetté , ne alichiaé á iamboroc , hogy mi
 karhoztattuk volna , vagi karhoztatnóc
 valaha. Hyppolitus az Portuay 1 Pífo
 pöc, meli fépen, mely nyluanmutatta megh,
 hogy az Luther ideie az Antichristusnac
 ina es creie, kiérth **scriptorem infan-**
tissimum m & laruam : gier-
mek iro deaknak es ál orczánac :
 neuezic. Cyprianust Afrikanac amaz
 ekefle

k Tertul. lib.
de præscript.
cont. heresi-
cos.

1 Hippol. o.
rat. de con-
sum. seculi.

m Iuel. &c.

ekességét es giőniőrűségét, amaz Franciay *n* *Causa*
 ragalmazó s, az *n* Magdeburgiaic azőkeppé *dial*: 8. *Gr* 1.
 o *stupidum & destitutum Deo*, o *Cent.* 3.
 & *deprauatorem pœnitentiæ*: *cap.* 4.
 kábának es Istentől elhagiatot-
 nak s, az pœnitentia megh uez-
 tegetőienek mondgiak. Mith vétet
 nekic? Mert az zűzekről s, az elstokről
 s, az Anniafentegihaznac eggies voltárol,
 oly kőniueket szerzet, Cornelius papanakis
 oly leveleket irt, hogy, hanemha nem híz-
 nec neki, de egiebképpen mind Martyr
 Peter, smind Vermilius az ő felejekkel
 őfűc, az házasságh törőknél es az fentfegh
 rontoknális gonozbac. De hogy rövid
 főual folliac; ez utolsó időbeli Szent Atiás
 kat mindeggigh karhoztattiac: *quippe*
qui doctrinam de pœnitentia
miré deprauarint: vgiminth kik
az pœnitentiarol valo tudomāt
chiudakeppen megh veztegettéc *p* *cent.* 13.
 volna. *p* Mi modon s, mikeppen? *c.* 4. *canones*
 Merth az Canonoknac faniaru regulaioc *pœnitentia*
 C 3 ki az veteres,

9 *Ezech. 13.*
v. 18.

9 *prafat. in*
cent. c.

c *Causus*
dal. G. 7. 8.

ki az időben helyén állot; felette ighen nem
 teccie, ez gienge giomru es mindent fabar
 don zaiára bochiato ferzetnec, ki az por
 har féc es vetet aztal mellet iob es alkolt
 másb leuen, minth az templomban, chiac
 az giöniörüleghhez zokot fyléket, fokta
 keduező chiklandallal ebrengetni, es min
 den köniök ala vankost rakni. De q ez
 elöt valo mas faz eztendöbelice vannon
 mit vétették: Chryfostomus f, az ő ideiebe

li töb réghi benth attriác; *iustitiam fi-*
dei fœdè, videlicet *obscura-*
runt: az hit igasságot, tudni illie,
 ondokul be homáliosították.
 Nazianzenus, kit tiztellegnec okaérth
 Theologusnac neueznec az reghiee, *Cau-*
sus itileti berent c. *fabulator quid*
affirmaret nescijt: mint egi heaba
 valo bezedet mondo, maga sem
 tutta mit iouallana es igazlana.
 Szent Ambrus, á *Cacodæmone* fas-
 cinatus est: az ördögtul búuölte-
 tet megh: Szent Hieronimus *xquë*
damnatus

damnatus ac Diabolus, iniurio-
 sus Apostolo, † blasphemus, † *Beza in act.
 Apost. cap.
 23.*
 sceleratus, impius: szinte igaz
 ugi el karhozot minth az ór-
 dōgh, mert hamissat tót az A-
 postolnak, karomlo, lator es
 Istentelen volt. Messouius Gergelnee
 u vnus pluris est Calvinus *u Teste Stan-
 caro lib. de
 Trin.*
 quàm centum Augustini; az egi
 Calvinus többet teszen, mint
 szaz S. Agoston, semmi szaz: Luther
 maga ellen, aduersum se mille
 Augustinos, mille Cyprianos,
 mille Ecclesias; * semminek * *Luther lib:
 con. Henric.
 Regem Angl.*
 tart ezer szét Agostont, ezer Cy-
 prianust, ezer aniaszentegihazat.
 Többet ez sebecben elő famlaim nem búks
 segesnec alytom. Mert az kie ezeken az
 Szenteken igi dühösködnec, hisédé hogy
 Optatus, Athanasius, Hilarus, Cy-
 rillus,

rillusfra, Epiphaniusfra, Báfiliusfra, Vincere,
Fulgentiusfra, Leorá, Romai S. Gergelire
nem chiachiognánac?

Iollehet ha hamis dologhnac melto
hogi igaz mentfége legyen e magam sem tas
gadam hogy vagion az Atiáknal mindenút
oly, az kit ezec magoc közt eggiet ertuen
kyntelenis orrolharnac. Mert az kie az bis
zonios napokon valo böitöket giúldöie,
mychioda zyuel lehtnec Báfiliushoz, Na-
zianzenushoz, Leohoz, Arani fáiú fent lán-
noshoz, az kie mind az neguen napi,
fmind penigh egieb napi boitökrölis, vgi
minthi ma megh fókot dolgokrol, ieles Præ-
dicatiokat töttenec.

Az kie az magok lelkét az aranninac,
gonos kyuanfagnac, zaballodasnec, es kes-
ueli tekintetnec aianlottac, s, at ták; leheté
hogy ellenfeghi ne legienec, Báfiliusnac, A-
rani fáiú fent lánosnac, Hieronimusnac, As-
gostonnac; kiknec ieles köniuöket oluaf-
suc, az barátoknac zerzety es iofagos chet-
lekedettiöc felöl? Az kie az embereknek
rab akarattiát behoztác, s, az kie az kes-
reztieni temetéseket semmie töttéc, az kie
az fentec ereklíit megh eghettec; io akas
royé,

ronjé, Szent Agoſtonnac, kiaz ſabad a' karatrol harom kőniuet, Az holtac felől valo gonduſfeléſről eggieth, az chioda tétélekről penigh kic az ſentegihazaknal es az Martyroc emlékezetire valo belicknel eſtes nec y egy nehani ſép pradicatióth, es eginagi 7 recéſth eggie ſő kőniueben, mind be irth?

y ſerm. de diuer. 34. 6 ſeruent.
7 lib. 22. de Ciuit. Dei c. 8.

Az hic az, hiteth az magoc elmechikés iőczerint méric, ne haragudgianaké ſent Agoſtonra, kincc vgian vagion az Maſnichauſoc ellen irt ſép levele, a meliben a nyluan vallia, hogy az anniaſentegihaz, reghy eggies es rend ſerinthkőuetkező volránac, (mely Anniaſentegihaz enny ſoc eretnekeſegec kőzt, az Catholica, az az kőzőnſeges igaz neueth minth egi vrafagban vagi birodalomba leuen, a keppen chis ac egiedül tarttia megh) tellies ſyue ſerint enghed.

a Aug. con. ep. Manich. quem vocant Funda. c. 4.

Optatus Mileuitay Pyspec az Donatianuſy pártoth, az Catholica kőz zőnſeges eggieſſéggel giőzi megh, gonolſágáth, az Melchiades c vegezefeuel es decretomauual vadollia, Eretnekeſéget pé nigh az Romai paáſpác d rendiuel teſy ſemmic,

b optat. lib. 1. 6 2. con. Parm. c lib. 1. d lib. 2.

e lib. 2.

f lib. 6.

g lib. 6.

semmié, bolondfigáth azzal ielenti megh
 hogy az vr testét, es e Chrismáth megh
 vndokitottác; Benfegh rento voltokat,
 irtózza az oltaroknac f elrontasáual,
 in quibus Christi membra por-
 tata sunt: mellickben az Chri-
 stus taghaith hordoztác: es az
 Keliheknecc megh mochikolasáual g
 qui Christi sanguinem tenue-
 runt: kik Christus veerét tartot-
 tak.

h Aug. lib.

2. con. Parm.

e de vnit. c.

26. e lib. 3.

de doct. Chr.

cap. 40.

Eorömett hallanam penigh mit erts
 nec Optatus felöl, kit Bent Agoston h
 böchiülletes kereztien Pyspöknec, Szent
 Ambrussal es Cyprianussal egienlönec
 mond: Fulgentius penigh Bent Pal, Bent
 es hiü tolmachianac Agostonhoz es Bent
 Ambrushoz hasonlonac neuez.

i Vide S. Hi-
 er. de Script.
 Iscl.

Az Credot kit Bent Athanasius Berzer,
 eneklic a templomokba. Vallion iouát
 kiuanniaké ez lambornac, ki Bent Antale
 az Aegyptomi Remethét mint i Öre h
 es zaua megh hihető Bent ember, egi bep
 kóni.

köniuechkeueligen megh dichierte , es ki
alazatosan az Alexandriai Synattal eggiüt
az bent k Peter Apostol , feky iteletire
appellalt : Prudentius az ő köniörgő enes
kiben , hainfer tizteli azoknac chiontok-
nal , hamioknal , az Martyroc kyralliat :
Hieronymus az bentec Erekliey es tizteleti
mellet irth Vigilantius ellen : Irt Iouinianus
ellen az füzetlegh melleth , s , vallion hogy
ferhetnec ez bentel őšue ? Zenth Ambros
az ő l tutorith Geruasius es Protasius ,
niluan valo dichierettel tiztelté az Arianu-
sot gialazattiára , melly dolgot az regli
Istenes bent Atiakis m dichiertec , sőt az
Isten ő magais nem egi chiodatetellel ekele-
ret. Vallion io akaroi lebneké bent Amb-
brusnac erte ?

k Vide ep.
Syno. Alex.
ad Feli. 2.

l Vide ep.
D. Amb. ad
Epif. Ital. rom.
3. Suriy & e-
iuslem Amb.
ep. 85. item
ser. 91.

m Aug lb.
12. de Ciuita.
Det c. 8. Greg.
Tur. lb. de
gloria Marty.
cap. 46. item
n Calvin. Inst.
lb. 1. cap. 11.
num. 3.

Az nagi bent Gergely az mi Aposto-
lunc , telliesleggel mienc es finte azerth gis-
lőlic az mi ellenségine , kit az Caluinus dū-
hőšleghe n tagad , hogy az bent leke
oskolaiaban nőt volna fel , azerth hogy az
képékér azoc köniueinec neuezte , az kie
az irást nem tudgiac.

Időm sem lennē elégh annac elő fam-
lalására , meny leueleket , Prædicationkat
homiliakat , imatfagokat , vetekedefeket ,
es egieb

es eg'eb f'ep dolgokat, irtac az reghi f'ent
 attiác, mellickekkel erőssen es ekefen fel epít
 tettéc az mi vallafunkat: Mellicket vala
 meddigh az kőniű arofoe arulnac addigh
 bizoni mind heaba tiltiác az mi kőniuein
 ket, heiabán őrzic azoc ellen az tenger ha
 tarith es partthiáth, heiabán keretic az ha
 zakat, ládákát, f'ekrénieket, taskákát, heias
 ban ragaztiác az kapukra az foc fenieghes
 tő paranchiolatokat. Mert sem Hardin
 gus, sem Sanderus, sem Alanus, sem Sta
 pletonus, sem Bristolius, sem eggic sem
 masic, inkab nem üldözheti ez uy almos
 kath, mint ezec az f'ent Attiác az kiket elő
 famlaléc. Eff'ele dolgokrol gondolkod
 uán vgian meghi nőuē f'iuem es batorfagom
 az viadalra, mely viadalra valamely félē
 fordul az ellenfegh, de mindenűt ves'ti:
 Mert ha helit ád az Sz. attiaknac, ottan
 rab; ha nem ád, ottan semmi.

Iffiu koromban ez történec.

Iuellus Ianos az Caluinistaknac elől
 iaro hadnaggia Angliában, az Catholikus
 fokat az az Romai kereztieneket, hihetetiē
 dologh minemű nagi kérketfégel hitta va
 la disputalni, Londinombeli f'ent Pal es i
 hazahoz, kepmutato keppen segitsegűl his
 van mind azokat az reghi f'ent attiákat az

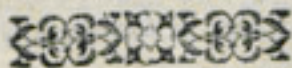
kic űületés után hat űaz eztendeig vilago űkottac volna az keresztienűegben. El vőuéc tőlle az bait egi nehani ieles tőrűiac, kic aks kor Louaniomban űamkiuerésbe elnec es budofnac vala, noha elegi akadalioc vas la niaualiaűoknac, az ő űdőőőknec nehez volta miath. Měrēm mondani hogy az mi nemzerőőknec őly nagi iouára eűeth az, az Iuellus rauaűőga, tudatlanűga, űemtelenűge, mellet azok az űent attiać nyľuan ki mutattac, hogy aligh eűeth en emlekezetemre valami az Angliay megh niomorodott egihazaknac nagiob haznara annal. Oitan paranchiolatokat Szegezėnec az kapukra, hogy a űelė kőni ueket űenki ne oluafna ű tartana. De megh tanulac valakic azt az dolgoth ertēc hogy Catholicuűoc az az, Romai keresztienec voltac az regli űent attiać. Nemis halgatá el Humfredus Lőrincz hogy ez az űeb ő raita es ez őucin eűeth volna: Merthi midőn Iuelluűt igen űel magasztalna irafaban, mind az altal az egi maga gondolatlanűgh űer plőőć,vgian reia ragazta azert, hogy az at tyac irafit bė vőttė volna, kikkell nyľuan ir ia, hogy űem volt űem leűenis űoha űemmi kőzy.

*lib. de visa
Iuelli.*

Thobias Mathetis ki moűt az prędicas
tiokban

tiokban vralkodic, kit mijs az io tudomas
 niaert es iofagos dolgo'knac maguaertli
 ferettu'nc, megh probaltuc: kerdu'cn hogy
 mondaná megh igazan, lehetné é vgián va-
 loba azoknac párthián az kiket követ es
 ioual, hogy im oly forgalmatossan oluassá
 az reghi bent attiákat, kire az felelte, hogy
 nem lehetné ha vgi hinné az attiáknac az
 mint oluassá: ki igen igaz mondas, es igaz
 felelet. s, most sem alytom hogy sem ő sem
 Huttonus Matthe, ki egy ritka ieles ferfy, es
 ki az attrác irását az mint mondják ighen
 forgattia, sem penigh az több ellenségh ha
 ezt miueli, hogy külömbet érchien.

Ekkoraigh ezerth, még h sabadon sal-
 hattam raborban az ellenségh ellen, kinec-
 né külömben vagion dolga mint ha farkast
 tartana fylén fogu: ki vagi veti megh vagi
 nem, az reghi bent attiákat; de az örökke
 valo begien vallaft, semmi keppen el nem
 kerülheti: mert az eggikéuel tudni illic ha
 az attiákath megh ueti, futni késűl az mas-
 sikkal ha be uesi; magáth foittia
 megh.

HATO.

HATODIK OK.

AZ ATIÁK EREOS- SEGHY.

HA valaha valakinek ked-
ve es gondgia volt arra , az mire
felette igen volt s, ez vtannis lenni
kel az micinknec : tudni illic , hogy
tudakozzátoc az irast : senki az réghí fent
Attiáknal inkább annál nem díchickedhetic.
Mert azoknac faratfagokkal költségekkal ,
anny soc nemzeteknec es nielueknec irat-
ták ki es hozattac beis azf. Biblia kőniuci :
azoknac kinniokkal es vesfedelmekkel, ho-
zattac

zattac ky az ellenfegh langhiay kozzülis
 es az nagi romlasbol : azoknac munkaiok
 kal es almoc fakadafual, minden refében
 forgalmatoslan megh feitet fent irast, ciel
 nappal tanultac, minden prædicallo fekeke
 ből hirdettéc, fantalan nagi koniueket
 fent irassal irtac bē, hiū es igaz magia az
 zatokkal megh feittettéc, mind eteleket, ital
 liokat az fent irassal, mint valami draga
 fū berfamokkal elegittettéc, es io izlue
 tottec, vegre vgian az fent irasban venhuto
 ttec meghis, az o maradekioc.

Es noha okis giakorta bizonitnac
 az o eleioknec bochiuletuel, s, az Ania
 fentegihaz fokafual, az Pápác successioia
 ual, az az, rendferent egi más vtan valo kö
 vetkezésekkel, es farmazafokkal; az törveni
 ferent valo közönfeges igaz Conciliomoka
 kal. Az Apostoli ferzésekkel, hagiomasoka
 kal, az Martyroc veréuel, az Papi feiedelmec
 vegezetiuel, a latsokkal, es chiodalatos tör
 tenetekkel : mind az által legli inkab es
 legli örömesben chiac az fent iras bizonfa
 gath vesic es giilitic egi chioportba: azokon
 b. Cant. 4. allanac s, azokban laknac, annac b
 v. 5. 6. armaturæ fortium : az erőflek
 nek hadi keszületinek, melliel az
 vitez

vitez hadnagioc, az Isten városának faláth
es hyazattiár az ellenséghnek ostroma el-
len, minden nap oltalmazzác, meltan es
igazan aggiác az főb es tisztellegesb helyit.

Kihez képest, ighen chiodalom az el-
lenséghnek ő keveli mentséghet es fogasár,
ki finte mintha á tengerbe keresne vizet,
azon modon panazolkodic az soc irasoké
ba, az irasoknac fűk volta felől. Chyac
annyba mondja hogy hiszen az Attiaknac,
mygh az sent iras mellet vadnac. Vallion
fiue ferint főlé? Tehát érté léféc hogy
iöyenec elő, Christussal az Prophetakkal,
Apostolokkal, s, az bibliabeli minden erő-
vel fel kefélue es segiuerkezue, amaz
dichieretes aüthoroc, az regli Attyác, a
maz ighen sent ferfiac, Dienes, Cyprianus,
Athanasius, Basilius, Nazianzenus, Szent
Ambrus, Hieronymus, Araniasaiü sent Ia-
nos, Szent Agoston es Latinus Gregorius.
Adná Isten bator vralkodnéc Aglában,
az á hyt, Vralkodnec bator adná az Vri-
sten, á kit ezec á sent attriac az Irasnac ba-
rathi az irasbol raktanac. Az mit azoc elő
hoznac, mijs vgian azt hozzuc elő, chiac
azont valluic, ioualluic. Teczike? fűsd ki
társ. Nem teczic azt mondod, hanemha iga-

zan fejtie ki. Michioda az, az igazan? Igen
 eritem; az te tevezéted berinath. Nem begiens
 ledé à chiavargast?

Rém-ném azokaert hogy az Acade-
 miakban tarsul találkoznak elegenden kic nem
 goromba elmével, hanem eles tüléttel fog-
 hánc ez perth nézni; s, az ellenkező félnek
 chielchuapo feleletith fontba vetni. Vigan
 vasoni azért ez Viadal napiat: mert egi-
 nehani erőien poor kukluskac chioport-
 na ellen, hi visem enis à mezőre az An-
 nua Vnabentegihaznac tellies nes-
 mers ereitli.

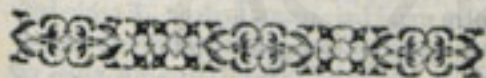
HETE.

HETEDIK OK.

AZ HISTORIA.

AZ aniaszentegihaznac az
regli időkben valo képét es abra-
zatit, az haidani historia mutat-
ta megli. azzal bizonitoc, arra vessem pe-
remeth. Bizoni az mentől üdős es reghi-
eb historicusoc, az kiker, az ellenseghis ne-
vez inkab mind ezec; tudni illic, *Eusebius, Generales His-*
torici. Damascus, Hieronymus, Rufinus, Orosius,
Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Cas-
siodorus, Gregorius Turonensis, Vitar-
dus, Regino, Marianus, Sigebertus, Zonas-
D 2 ras,

*Haereticorum
Cronica &
Historia.*

ras, Cedrenus, es Nicephorus. Ezec mit
befellenec? Az mi felénknec dichirettieket,
előmen-teket, berenchieket es ellenséges
ket, (főit kit forgalmatossan vegi ebedbe)
még azokis az kie rőllőnc halálos giűlöl
séggel külömbözne, vgi mint Philép Mes
lancton, Pantaleon, Funccius es az Mag
debürgianac, az Anisfentegihaz Cronikaia
vagi historiaia meg iratában, ha az miser
léenc dolghait őzue nem sedné, s, az mi
Anisfentegihazunc ellenséginec alnoktagi
hit egibe nem giűlténéc, masfel ezer ez tens
dőről chiac irni sem tudnának semmit, has
nem mind halgatnioc kellene. Ezekkel őf
ue gondold meg isol nemely orfagnac
chiac őmaga historia royth, kie chiac egi
nemzetne, egi orfagnac dolgaith beren
chycyth, bokasith, külön kwalkeppen
meg iriac. Azoc az elő vőt dologh mel
lé vgiunt kiki az ő peterkeie mellé, min
denüt őromest bythinac, es még chiac o
lias vendéghegeth, vy forma kőntőst, uy
formau seguerith, arantas farkantiuth, s,
egib effeie apiolekor, chiac legien valami
uy talalmany, sem halgatnac knimit el; ha
nem mindent be bokiac irni: kilez kepest
tudo es brzony dologh, hogy ha ez előt va
lo reghiuokben az luth valalaban valamu
valto

valtozást értetted volna, azt vgi mind ighen
nagi dolgot semmikeppen el nem halgattad
hanem meghirtac volna, ha mindnyayan
nemis, mégis valahánian, ha nem egine-
hánian, mégis vagi egy, enny fantalan His-
torikusoc között valami emlékezetet de-
tót volna rolla ketségnelkül; de senki nem
volt, az Historicusoc között oly, vagi volt,
vagi nem volt is: akárc, a ki nem hogy
nylvan irt volna, de chiac jelentettis volna
valamit éfelét.

Kit iob értelemnec okaerth bőuebben
megh mondok: Megh enghedi az ellenfele-
ezt minekűnc, mert egiebet sem tehet ben-
ne, hogy az Római Anniafentegihaz vala-
ha, sent, catholica, azaz, közönfeges igaz
es Apostoli volt, akkor a mikor ezt a diche-
ieretet érdemlette; Sz. Paltol.

Az ty hytetec hirdettetic tellies
ez vilagon: Szüntelen emléke-
zeteth tefzec rollatoc: b Tu-
dom hogy hozzatok menuen az
Christus aldasánac bőűsegében
megiek.

D S Iduöz-

4 Rom. 1.

2. 8.

6 Rom. 15.

2. 29.

- o Rom. 16. Iduözlenec benneteket Chri-
 stusnak minden szentegihazay :
 d Dan. 19. mert az ty engeldelmességetec ,
 minden heliben el hirdettetet, es
 kiterjedet.

- Akkor mondom mikor Pál oth fa-
 bad őrizet alatt tartoztatna leuen , verné es
 o Afl. 28. e hyntené az Euangelium maghuárh: akkor
 d 2. 23. mikor Romában réghén immar mint egi f
 f 1. Pet. 5. Babyloniában az őzue giútót
 Hieron. in annia szentegihazat. Szent Peter birs
 cap. scrip Ec- ná : Akkor mikor amaz bent. Kek men kit
 clef : e Eu- az Apostol felette megh dichiert vala g.
 feb. 2. inst. vezéelené ott az annia szentegihazat : akkor
 cap. 14. a mikor a pogan chiáfiroc vgimint Nero,
 g Phil. 4 Domitianus, Traianus, Antoninus, az
 3. Romai Papákát melatánac. Akkor es-
 met (kir Caluinus ő maghais bizoont)
 a mikor az Apostoli kormant vgian ottan
 Damasus, Syricius, Anastatius, Innocens
 tius tartaná : merthabban az időben ős
 keppen Romában hogy egifalnyra sem ta-
 uoztat el az Euangeliumi tudomány mel-
 lől , őrómet ő maga Caluinus b megh
 engedi.

Ezt

Ezt azért az illien igen megh. dics. írt. hitet ha vettette el Roma s mikor chierelte el más valláson s, mikor fűnt megh az á hiti, az ki az előt volt? Michioda időben s mellic Pápa alath s mi vton s michioda erő miath es michioda segitsegel, moddal iót be nem chiac Roma Városiba, hanem az feles Vilagba az idegen vallás s Michioda kialtasokat, michioda haborusagokat, michioda syralmokat ferszet s En hísem mind ez felés világh alút akkor, mikor az uy Sacramentumokat, uy alkozatot, es uy hit vallásat Roma kőhőtte, Egi finch az Historia írók között, sem Görög sem Deiac; sem réghi sem mostani, ki chiac homaliosonnis valamit ez feléet írta az historiákban.

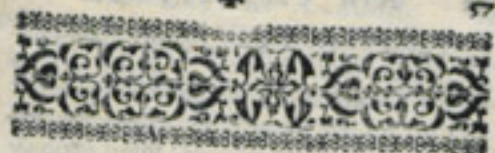
lib 4. cap. 2.
num. 3. & in
ep. ad Sadel.

Minec okaert niluan valo bizony dolgh, ha az mindenféle foc historia (ki az reghi dolgonac izenőie s, az emlekezetnec elere) bőűsegefen mongia azt az mit mi hísfűnc; azt penigh azt mit az ellenfűgh igaz hit gianant elő tollý, vizontagh íelenti hogy az anniaszentegihazba soha sem volt; hogy az historicusokis enymec, es hogy az ellenfűgh ellenem valo chiatazafais semmi, kiuel semmith ellenem nem indithath ads

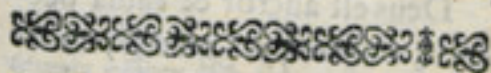
digh , mighnem azt mindez vilaggal el
hiteti előb, hogy mind ez féles vilagh , és el
mult másfél ezer eztendőbeli samtalán soc
faz ezer kereztienel őűue , mindniaian
pokolba veztenec mind addighis , migh
Luther Bóra azzont megh
feplősitette.

NIOL-

PARADOXA. AZ
AZ, EMBERI VELE-
kedes feleth valo hihetet-
len dolgok.

nec, azoc közzül vagi io legenisfegetől, va-
gi ertietől megli hédnéc. Am bár legien
ekesen bologielues; ám bar sokat probalt
legien, ám bár minden félé könyveket há-
nt, vetet, forgatot legienis: mind azon al-
ta: mégliis vgian kintelenis fedelgővé rebe-
gővé, es felette niomorultá kelletté lenni, mis-
kor ez lehetetlen dolgokat foglia magara
venni es oltalmazni. Mert ha iol akariác,
disputatio leßen az Isten felől, Christus felől,
az ember, bűn, az igazságh, az bentségeg, az
erkölchióc felől. Mégli latom ha azt még
vic mondani á mit tartnac, es az miket ir-
kalásokban nagi fen lürdetnéc es fellel hins-
tenec az emberek közt. Efelébe iutatom
az ő eleieknec imez követközendő monda-
sit:

Calvin lib.

1. Instit c 18.

lib. 2. cap. 4.

lib. 3. c. 23. &

24. Pet. Mar.

m. 1. Sam. 2.

b Melant.

annot in cap.

Rom. 8. VVitt.

temb. 1524

Deus est auctor & causa pec-
cati, volens, suggerens, effici-
ens, iubens, operans, & in hoc
impiorum scelerata consilia gu-
bernans.

Proprium Dei opus fuit vt
vocatio Pauli, sic adulteriū Da-
uidis

uidis Iudæq; proditoris Impietas.

Az Isten vgimond, az bűn-
necakaro, indito, chielekedő,
paranchiolo, munkalodo, kez-
dőie es oka, | es abban az Isten-
telen emberek fertelmes tana-
chinak vezére. Tulaidon dol-
ga volt Istennek az David pa-
raznasága es *b* az arulo Iudas-
nak Istentelenseghe, szinten
vgi, mint szent Palnak hiuatal-
lia.

Ez oktalán dolgot kit Melanchton Filépis
nemely időben igen begienlet, *c* Luther
mind az által kitől Filép kapta vala, mint
valami mennyey iclenest chioda dichiretek-
kel magasztallia, *f* ez dologhiert Melanch-
tont chiac keues hogy sent *d* Pál Apos-
tollal egienlőue nem tési. Megh tudakoz-
som arrolis mi volt standoka Luther
nec (kit az Angliay *e* Caluinistac,

c sic docet
Luth. in as-
sert. 26. *e*
in resar. ass.
36. *e* in lib.
de sermo arbi-
trio.
d prefat. in
annot. Philp.
in ep. 2. Rom.
e in apocal.
virum Eccl.

virum diuinitus datum ad orbem illuminandum : ez vilagnak megh vilagosítására Isten-től adatot embernekmondanac:

akkor á mikor az közönséges keresztien ama fentegihaz kőniörgefeből ki törölötte

f Vide Ent. *præcat. anno* 1543. *imez* verset : *f* Sancta Trinitas vnus Deus miserere nobis. az az, Szent Haromsagh egi isten kőniörüli myraitunk.

Maid az Christo fennellichez iaruloc. Megh kérdé mit akar ianac imez módasoc: A Christo Istenec f. fia ki igaz Istenül igaz Isten,

Caluinus akarattia ferenth Deus ex se se : magatol valo Isten : g

g Cal. lib. 1. *infl. c. 13.* Bezanak teczése berinth *b* non est *num. 23..24.* *b* Bez. in *Heff.* genitus de Patris essentia : nem szülétet attianak allattiából.

Touabba. duæ constituentur in Christo vniones hypostaticæ, altera

I. altera animæ cum carne: di-
 uinitatis cum humanitate alte-
 ra: két szemelly szerént valo eg-
 giesülést kél az Christusban val-
 lani; eggiket az lélec es test kő-
 zőt, másikat az Istenlégh s, em-
 berléghközöt.

1. Bez. rom.
 Smid. lib. de
 unit. hypost.
 duar. in Christi
 natur.

Szent Iánosnac imillien mondása:
 Ego & pater vnum sumus, non
 ostendit Christum Deum ho-
 moufion k Deo Patri; En es k
 attiam eggiek vagiunc: nem bi-
 zonittia Cristust egienlő alla-
 tunac lenni az attia Istennel. Sed
 & anima mea inquit Lutherus
 I odit hoc verbum homoufi-
 on. de mégli á lel kemis, vgi
 mond Luther giúlóli ezt az i-
 ghet

Cal. in loc
 10.
 contra La
 rom.

ghét homoufion : az az, egi al-
latu.

Jertec éléb. Christus emlős gier-
meklégetől fogva nem volt tö-
kelletes es tellics Isteni malaztal,
hanem az minth *m* almodoz Bucerus es
Caluim lelekbeli iofzaghi fzerinth
fzinten vgi neuekedet fel mint e-
gieb emberek, es mindennapi
giakorlasbol f, fzo kasbol bölchi-
eb bölchieb lótt,, vgi annira
hogy gyermek koraban *n* i-
gnorantia laborarit : tudatlan-
lagh ala vetetue lőt legien :
m. y mondas annyit tefen, mint ha mon-
danac hogy az eredendő bűnnec fepidős
uel megla teretettet volna. De megh es
zekuel halliatoc ifoniabbakar. Christus
mikor á kezben vérről veriteznéc, az ő-
rőc káborat koftolása miath megh re-
mült.

m Buetr. in
Luc. 2. Calu
in barn. E
uan. 9.

n Luc. Loff.
Item. M. la
in Euan. do.

múlt. o ebenekül folot lelektelenül ; o Maior in
 az fájdalom miatti való hirtelen. folásat Mat. cap. 26.
 p (vgi mint kit iol megl nem gondolt p Calvin. in
 volna) hamaraggál vífa hitta f, megl cza harm: Euang.
 folta. Vagioné megl valami töb : Ignis, gelica.
 halgálatoc rea: Mikor Christus az kereszt

fará fel emeltétven kialtana: Deus me- q Brent. in
 us, Deus meus vt quid dereli- Luc. part. 2.
 quisti me? En Istenem en iste- hom 65. & in
 nem, mire hagiál el engemet? catechif. anno
 1551. & in

q Az pokol langiatual volt fel giuladua, r Calvin. in
 ketségbe eélnéc fáuáth follotta, r nem harm. Euang.
 külömben ezette magath, mintha immar Loff. in cau-
 öröc vesédelem miatti kellénéc vesni. Ezek deat conten.
 hez ha lehet megl tobbetis tegienec. in Blatt. 16.
 Christus (vgimondanac) alá fállor poks f Smidel. conc.
 lokra, az az , á gehenna tüzet kofolna, f de passionet
 finten vgi minth az karhozor lelkec, chiac cana Domini
 hogy cimet maga állapotában allando Apinus. cop
 vala. Mert mikor testi halálauál sem mit ment in ps. 10.
 nekünc nem háfnalc volna s lelkénekis Calvin. lib.
 megl kellett az öröc halállal tufakodni, es 2. instir. ca. 6.
 ity iorman az mi bününkérth es reanc kö- num. 10. 21.
 utkezendő buntetcfunkert megl fizetni. Brent. in co-
 techif. Anno

De ne mondhafla valaki hogy Calvi-

nus

1551.

nus hirtelenségéből, vagi maga gondolatlanságból tanított legien: vgian azon Calui-
nus; omnes vos si qui doctrinam istam solatij plenam exagitastis, perditos appellat nebulones: mindniaian tyteket ha kik ezt az vigazta lassal tellies tudomant megh vetettetek, ala valo el vezeth latroknak neuez.

Oh idők idők, minemű oktalán állatot neveltetec. Amaz gienghe draga kyraly véér ki az airtatlan baranmac megh fakadozor tesséből ki chiurgot, kinec minden chieppi az aldozatnac méltoságaérth ezer vilagotis megh valthatot volna, ezec tezeze ferinth az emberi nemzethnec semmit nem haznalc, hanem ha az Isten es emberek

közt közben u iáro ember
Iesus Christus, u az masodik
haláltis az leleknece halálat az Istent ma-
laztnac halálat (mely chiac az bűnnec es
ifonni karomálnac bery) fenngette vo-
na (Ez boloncsaghoz képest semcím
iambu

A 1. Tim. 2.

v. 15.

u Apoc. 20.

v. 11.

iambornac fogh teczeni Bucerus noha őis
 ighen semtelen, ki az Credoban, az poks x *Bucer. in*
 lon, x koporsót érth, nemelly viszá *Matt cap. 26.*
 vesethi es fel forgatot epexegetisen (kit ma-
 giarul, bővebben ki feiteghető fölös for-
 maianac mondhatunc) auagi inkább semmi-
 re kellő bolond tautologian, az az vgian
 azon dologhnac vjonnan es többör heaba
 valo ki mondasan. Mely dologban az
 Angliai Eretnekeknek egi része, Caluinus az
 ő baluania mellé; más része Bucerus nagy
 mester mellé vonfon: egi része suttogua
 möröglodicez Czikkel ellen, mikeppen ha-
 borusaghselkül tellielléggel ki vethefle az
 Apostoli Credoból, tudni illic az keresztie-
 ni hyt czikkeli közzül; hogy ez vtan ne
 legien bantafókra, kit probaltakis Londi
 nombeli nemely gyülekezerbe, á mint en ne-
 kem beßellete Richardus Chenius egi nias
 ualiás vén ember, ki köztöcielen volt, ki-
 tül az latroc hazán kyuül ighen gonosol
 bantanac, de megh sem vehettec rea hogy
 attiatol marath hazaba be menné. Es ede
 digh á Christus felől ige tanítottac.

*Illic. in
 varijs lib. de
 orig. pec. Sar-
 cer. de consuet.
 Eccles. Apin-
 de imb. &
 peccat. Sancti,*

Az ember felől mi tudomanioc? y
 Az Isten képe (vgimond) az emberből
 mindenestől fogua ki töröltetet semmine-
 E mü

*Kemnic. cons.
cens. eol.*

*2 Calvin. lib.
4. instit. cap.
15. num. 10.*

6. 11.

*4 Illyric. in
varijs lib. de
peccato orig.
Vide Hess. in
ep. ad Illyri-
cum: An pec-
catum sit juv:
stantia.*

műioſaghnac chiac ſikraiaſ benne nem
maraduan: Az tellieſt ermeſet á lelekneſ
minden reſſeiben eppenſéggel fundamens
tomból vgi fel bomlot, hogy mégh az Vy-
onnán ſülöttekbe es ſentekbeis ſemmi ne
legien egieb az merő rothadaſnál es 7
mētelynel.

Hova néznec vgian ezec ſ, mi akarat-
tioc é tiztes tudomannial 7 imez tudni illic:
hogy az kie az egi magán valo puzta hittel
akariák el ragadni az bodogſágot, minden
fertelmefégekneſ ſarában heuernen, az
terméſetet vadolliaſ, az ioſagos dolgoc
felől rementelenec legienec, ſ, az Iſten tőrs
ueniente giőntőri ſűlegheſ ighaiat el rönclü-
ác es haygalliaſ.

No, Illyricuſis az Magdeburgbeliec
előliáro tollas vitéze amoz ő oktalán tece-
ſét az eredendő bűn felől ezekhez foldotta:
ſ, azt akaria hogy az eredendő bűn legh
belſeo állattia eſt miolta legien az ember
lelkekneſ, 4 quippe quas poſt A-
dami lapſum Diabolus ipſe pro-
creet, & in ſe ſe transformet.

mert

mert, vgi mond, Adam eseti v-
tan á lelkéket az őrdög önné ma-
ga teremti, es őnnen maga ter-
mefzetibe változtattia.

Imezis fokot velekedés ez emberes
gazza közörs; hogy minden félő bűnt es
vétkét egienőnece tarchianac. de b hogi ez
keppen az Stoicusot fel ne tamaggianac,
vgi, fia isten itéleti berinth bőchiültetnece.
Müntha az igaz itilő Isten, az mi terhünkre
nagjób terhet akarna rakni hogy nem mint
kőniebseghet ferezni, es az mince semmi
valósága ninchi ő igé igaz leuen azt nagjób-
bitana. Ezekne citletece berént a mint larom
finten vgi vetkezie az keménien itilő Isten
ellen valamely fakáchy auagi vendéghe fo-
gado a ki kelleetlen verét veři egi kappan-
nac, mint amoz hire neue s, tisteflége vezte
arulo gilkos, ki Bezaual telles leuen, amoz
igen ieles fővrat, es chiodalatos iofágoa
dolgokkal mind ez vilagh előtt ründöklő
fejedelmet Guisruft puskaual mordaliul al-
tal lőue; mely esetnél az mi ydönkbeli vi-
lagh nem látot soha sem keserves es syrak
masb dolgoth.

De ezet az kie a bűn felől ily fertelen
E s őrdög

*Caluin in
antiq. Concil.
Trid. Idem
docuerat W
clef. apud
Waldens. lib.
2. de Sacram.
Ca. 354*

Őrniű itiletet tefnec, talam valami nagiot
vélne az Isten malasztia felől, ki á bűn go-
nosllaganac eleit vehette, es az ellen oruol-
fagh lehesse? Azt se keresd bár nállóc, eb-
ben sem vifelic iamborbul magokat: mert
az Isten malasztian bizony fermit sem ad-
nac, semmit nem tulaidonitanac egi fala-
tis annac, sőt, a mi raitoc allana benne, azon
vadnac f, azon mesterkednec mindenkep-
pen, hogy azt minden ereictől, sepfegétől,
megh toluaiollid es megh foffac. Mert
azt chéueghic, hogy nem őntetet az mi fű-
uünkbe, hogy ninchien ereic az bűn ellen
valo allasra: hanem azt chiac az Isten ked-

c Luth. in ueben vagi keduezesében *c* helihezte-
respon. contra tic; meli keduezés mindazonaltal, ne iob-
Louan. bichia megh az Istenteleneket, ne tisztichia,
ne vilagotichia, f, ne gazdagichia: hanem
az bűnnec réghi poshadot moslékat vgian
helién haggia; de méghis hogy vndoknac
es vtalatofnac ne tesséc: Isten, keduezés-
d Buc. in ből el fedezze es takaria. Meli talalma-
Ioan. cap. 1. niokbaők anniera giőniörkednec, hogy
Vcl in Na. megh Christofis ő nállóc *d* küőmben
tal. Christ. malasztal es igallagal telicsnec nem monda-
Brent: bom. tic, hanem chiac hogy chioda meli ighen
12. in Ioan. keduezet legien ő neki az Aria Isten.
cent. 1. lib. 1.
cap. ap. g. 69. Ali allath azokaerth az igallagh? Ne
legicc

legick iambor ha nem e valami Relatio, az e Hesh. de
 az, á dolgoc közt néminemű egi masra valo Iustif. in resp.
 tekintet. Mert á mint tollóc ertem, nem ad 115. obs
 az Isteni Iofagokból vagion epitue, tudni ier. 11. yr. in
 illic hitből, reménységből, szeretetből, kie az apol. conf.
 embernek lelkét az ő magocbép voltokkál Ant. cap. 6.
 fel ruhazzac es ekefitie, hanem chiac az de Iustific.
 bűnnec be takaróf: melliet á ki hittel megh
 kaphat, az oly bizonyos űduellége felől
 mint ha immár régen f az veghetetlen f Calvin. lib.
 mennici örömben örökös volna. 3. instit. c. 2.
 num. 8. & 42.

No ám aſt bator mellieſſe noha megh
 ſem fogta. De kérlec honnan leſſen bizony
 niolla az iőuendő veghigh megh maradás
 felől, meliben valaki megh fogiatkozot ſe
 lette g bodogtalanul mult ki, ha ſinten g Matth. 18.
 ideiglen tiztan es Iſteneſſen őrzötteis igaz Luc. 11.
 ſághát? Sőt penigh ugimond b Calui b Calvin. infl.
 nus, ez á te hyted ha végigh megh marada lib. 3. cap. 2.
 ſodat olly bizonyos tökelleteſen neked nem num. 40.
 hirdeti hogy meghne tantorodhaſſál, vgi
 mint heiaba valo es el hyruat hitnec kel
 tartani. Iól eſmerem á Luther Marton ta
 nituaniát. mert őis imigien ſól i Chri i Luther. lib.
 ſtianus etiam volens non poteſt de captiuis.
 Babyl.

E 3 salutem

salutem perdere, nisi nolit credere. Az keresztien ember vgi-
mond, ha akarnâ sem veztheti
elyduességhét, chiac hogy hig-
gien.

Az Szentseghekre sietec. Ninchien
sokul ninchien chiac eggis: ninchi sem egi,
sem kettő, sem több sem keveseb: o bodogh
Isten ym mind el hattac! Mert az ő kénies
rec mérégli. Az keresztsegh noha megh
igaz, de az ő itiletec szerint vgian semmi; nem
yduosségnec serdősie, nem az Isteni mar-

k Calvin. In- laztnac chiatornaia, nem byuarkoztattia
str. lib. 4. cap. mi reanc, Christusnac erdemit, hanem chi
15. num. 2. & ac az k yduességhute icle. Azokaert
10. semmiuel fellieb ez ideigh nem böchiüllöte
1 Calvin. lib. tée à Christustol szerzet keresztsegeth à mi
4 inst. cap. annac termesbetit illeti, mint az keresztelő
15. num. 7. Ianos külső Cxremoniaiát. Ha keresztelue
Cent. 1. l. 1. vagi (ighien folnac) nem áárt, ha annelkül
cap 10. vagi, sem vallaz semmi káárt benne: chiac
m Luth lib. higyimmar iduezültél, méégh m mince es
de capt. Bar lötte az keresztseghbe megh mosogatatnál.
by. Vgie? Minth lehen tehat dolgoc az apro-
chikáknac, kic ha az Szentsegh creiuel nem
svgitet

segitetnee , magoc litiuel nianaliáchikác
 semmit nemnierhetnee? Megh felelnee
 az Magdeburgbeli ec s, azt mongiác; inkab
 vgimond, hogy sem mint az keresztfehnec
 valami erót tulaidonichiane, engedgiác
 megh azt hogy az kysdedekbe oly hys lea
 gi, n, meliél ók údueszüllhene, mely litiuec
 nemin, mû el reitet tirkos mozgásit erchi
 ec ók, kie azt sem tudgiac begeniee, vagina
 ké vaginem ez vilagon, elneké auagi nem.
 Lattiac azert niluan hogy ezeknee felette
 nehezen vagion dolgoc, tellieggel fokat
 lan es keptelen dologhá mit mondnae. De
 ha ez ily keptelen bolondsiagh, a Doctor
 Luther emplastrum es oruosiágát hallias
 toc. Præstat inquit omittere
 quandoquidem nisi credat in
 fans nequicquam lauatur. Iob
 vgimond, vgian mindeneftól
 fogua el hadni, mert ha nem hi
 szen á giermechike chiac heaba
 mosogattatic. Es ezek ket féléc sane
 tálo ketelkedő elméuel nem tuduan mit
 iauallianac egi altalliaba illien forman be

Magde-
 burg: Cér. 2.
 & 5. cap. 4.

Luth. ad
 ner. Cochl. ep.
 ad Melanch r.
 Tom. 2. & in
 ep ad Wals
 dens.

bellénec es vesődnec. Iőion közikbe azért
vgi mint io bekefēgh berzō es vegezō Pacis
montanus Boldisar az Anabaptistaknac
Apia, ki mikor semmi oly modgiat nem
eythetné hogy az kisedekben valo hitre
valami mozgast es iudulast költhetline, őis
az Luthier loua farkat kezde tartani, es az
kisedec keresztelését ki rekeztuen, az egis
hazakbol; el végeze hogy senkit őregh ko-
ráigh megh ne keresztellienec.

p apoc. 13. A mi penigh néz az tőb bentségekre,
(iollehet amaz ioc feyű bestia p isoni
karomlasokat fől) miuel hogy immár
mindennapnac es hallanjs vgian megh vna-
tuc, it azoknac békét liagioc.

Az eretnekek életire es erkőlchire me-
giec: kie felől retenetes es artalmas dara-
boc vádnac hatra, kikkel Luther az pappi-
rossakat es kőniueket nem beirta, hanem
(kőuetuen monduan) be okatta: hogy az ő
fiueneē dőgleletes felenczeicből, az olua-
fokra dőghőrléhnē es ragasztana Halgalla-
toc bekefelesen l, zemermetesen, es hogy az
rűthash bēpen ki nem mondhatom, ne-
kem tölletec legien bochianat. Sinolit

VXOR

Vxor *r* aut non possit, veni- *r* *Luth. ser.*
at ancilla, siquidem res vxoria *de Matrimo.*
tam est cuiq; necessaria, quam *r* *Idem in lib.*
esca, potus, somnus. *de vita coniu-*
gali.

Ha nem akaria feleséghez va-
gitólle né lehet (vgimond Lut-
her) iöiönâ szolgád; miuel
hogy az házasság dolga oly
szükséges mindennek, mint az
etel, ital, es álom.

Matrimonium est Virgini-
tate *f* multo praestantius, *f* *Idem asser-*
Eam Christus eam Paulus *rit ar. 16.*
dissuascerunt hominibus Christi- *f* *Idem in lib.*
anis. *de vit. monast.*

Sokkal fellieb valo az ha-
zasság az szüzességnel, kiról
Christus es szent Pál á kereztie-
n embereket el intette. De

E s nectalam

1 Charchus lib. in censorem suum. netalam ezec Lutherne culaidoni ? Nem mert az en r Charchus omis vgian azonokat, de chioda mauáliásul es reitegue oltal mazza. Akaroké mégli többet ez selét ?

2 Luther. serm. de pñe. Petr. Miért nem ? Quanto u sceleratior es (inquit) tanto vicinior gratiæ. Mentóllatrab vagi (vgimond (ánnál közzeliebb vagi az Isten kegielméhez.

3 Luth. in assert. act. 32. Omnes actiones bonæ peccata sunt : Deo iudice r mortifera, Deo propitio leuiuscula.

Minden mi io chielekede-tinc Isten itileti szerinth halálos bűnőc, irgalma szerinth kőnni-ebbedec.

4 Idem lib. de seru. arbi- trio. Nemo x malum suapte voluntate cogitat. Senki szabad akarattia szerint gonozt nem gondol.

Deca-

Decalogus y nihil ad y *Idem ser.*
 Christianos. *de Moyse item*
lib. de cap. Ba.

Az tiz paranchiolattal, *vil. de Euchar.*
 semmi dolgok, semmi közöc
 ninchi az kereztieknek.

Opera nostra Deus ⁊ nequa- *⁊ Idem in h.*
 quam curat. Az mi chielekede- *ne eiusdem ca.*
 tinkel Isten semmit sem gondol. *pint.*

Soli recte participant coena do-
 minica, qui tristes, afflictas, per-
 turbatas, confusas, erraticas, ap-
 portant conscientias: confitenda
 crimina sunt sed cuilibet, qui si
 te vel ioco a absoluerit, mo- *a Idem in as.*
 dō credideris, absolutus es. *ser. ar. 6. 13.*

Chiaak azoc reszesűlnec iga-
 zan az Vr Vachioraiaban, az kik
 fzomoru, niaualiás, megh habo-
 rodot, eszeueszet, teueligő lelki es-
 meret.

merettel járulnak hozzá, Megh
kél embernek bűneit giunni, de
mind egi arant akár kinekis, ki
tegedet ha chiak trefaba el odo-
zandis, chiak hid el magadba,
megh uagi odozua.

b de cap. Babyl: in cap. ordin. Legere preces horarias non
est sacerdotum *b* sed laicorum.

Az oranként valo kőniör-
gesek oluafása nem á papok tiz-
ti, hanem á köz népé.

c de cap. Babyl: cap. de Baptismo dem. Christiani *c* liberi sunt
à statutis hominum.

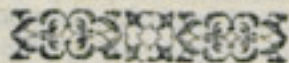
Az kereztienek szabado-
fok minden emberi szerzésektől.

De vgi teczik hogv elégnel felettébbis
megh mozgatám ezt az fáros tolehiáth :
immár azérth megh fűnőm. Senki ne itila
lien penigh engem abból hamisnac , hogy
az Luthereket es Zuinglianúfokat, egi a-
ránt

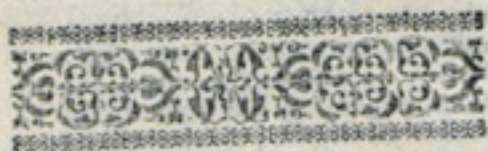
ránt valasztás nélkül dorgaltam. Mert ezec
iol tuduan honnan farmasztanac: egi mass
közöth, attiafiatoc s, baratosoc akarnac
lenni, es ighen nagi bofusagnac tarttiac ha
valamely dologban, eggien kyuül külm
bezökne tartatnac.

Igazán mondom nem alytom olynac
magamath, hogy chiac közép renden val
heliet foglalhattakis magamnac, az valo
gatot fő fő Theologus bölchy ferfiac kö
zöt, kie mostan az eretnekségg ellen ha
dat kiáltottac: de azt iol tudom valameny
es valaminemű vagioc, hogy vesedelem
kiuöl vagioc, mikor Christus kegyelmhez
tamazkoduan, illien vtalatos, illien mod
nélkül való, illien keptelē es okalan hamis
sagoc ellen, mind az meny es mind az

föld segítségé velem léűén vini
foghoc.

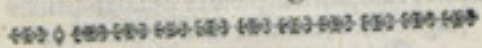

KIL-

KILENCZE- DIK OK.

S O P H I S M A T A.
Az az, Heiaba valo hamis cha-
lárd villongafoc.

TVggiuc azt hogy á vakoc közöt, á
sandalis femes voltaual kerkedhetic:
az rudatlanoc közörtis, giakorta heli:
es az chialárd vetekedes, kinecz az böchi
Pl: losophusoc iskolaiabá semmi helie ninc
chyen. Ez feiékbet, ighen sokat verkezie
az ellenkező párt, de főkeppen negi villon-
gasba kötődzie es keueredic giakortab:
melliket inkább akarnéc az Academiaban
hogy nem mint á keretz vron feiteghetni.

Elő vétec Schiamachia (arniéc viadal) az féllőket es arniekokat nagi erővel chiapkogja. Illic formán, azoc ellenkic az eggielen valo tizta eletre esküttec es fogadaft töttec, azért hogi noha io az haszallagh de iob az fűfesslég; foc tiztefegesen folo irafokat hoznac elő az haszallagrol, kinec mit artanac vélléc? Az keresztien ember nec Christus piros verével fesseth érdemé ellen, ki vgianis annalkül haszonatlan: ellég bizonfi got allatnac, mellic paranchiollic hogy se az természetb se á törvenibé hanem á Christus verében bizzunc. De ezec kit ellenzenec? Azoc ellenkic az mennyey fenteket, vgi mint Christus kedves folgaith hozzaoc illendő tiztefleggel tiztelic es bőchüllic; eghez leveleket mutatnac, mellic eltilnac az foc Istene tizteleiről. De mi bizoni semmit nem tudunc az féle Istene felől. Ez fele bizonyfagokkal az mineműeket az eretnekeknel fantalant találóc, nekűnc nem arthatnac, nektec chiac nehezfegtekre lehetnec.

Mafodic vétec Idgomachia (fő, ighé vagi neű felől valo viadal) ki az dolgokban valo értelmec meliől el főkuén az forol igheről, vagi neűről, nieluefen perél es pas
tuar

markodic : Imillien mondon : Talald fel
 (vgimond) en nekém à fent irásban ;
 á Mifeth, auagi Purgatoriumot.
 No azért ; mi ful ki belőle : A Trinitas, Ho-
 mousios, Persona : az az Haromfagh, eg-
 ienő állatu, es á femely, ninchiene tohul az
 Bibliában, mielhogy azokat az igléket
 ott fel nem talalni ?

Rokona ez veteknee az igéken valo
 kapkodás es kereskedés : mikor elhaguan
 az embereknek az folásban valo for-
 kasokat es ertelmeket, (ki az iglenee
 elete) az iglenc ellen vetekednek : mert, ami-
 gien mondanak : A Presbyter vgimond,
 (kin mi Papot szoktunk erteni) az Gő-
 rögőknel semmit nem egiebet
 hanem vén es öregb embert ieg-
 iez. A Sacramentum (kiel mi
 á fentfegyeket neuezzük) őnalloc akar
 mely titkos es el reitet dolghot
 téfen : vgi hogy, á mi raitoc allana benne,
 azt akarnák hogy fe az papot presbyters
 nec, se á fentfegyeket, Sacramentumoknak
 ne neueznók.

De mikeppen hogy mindennemű dos
logh felől fínten vgi ez felől is igen bölch-
ien fílooth fíent Thamas , monduan :

In vocibus videndum non tam
ex quo quàm ad quid sumantur.

hogy az fíokban nem annyira kel nezní mís
ból , mint mire vetetnec : az az , nem kel
chíac az bítúknec zengésire halgatni es tes
kinteni , hanem az íghénec auagi fíoonac ,
emberec kőzöt megh fíokot es íőgzőt értel-
méré.

1. part. qu. 13.
ar. 2. ad 2.

Harmadic Homonymia : (mikor egi
íghé aláth íőb kűlőmbőző dolgoc értetnec)
melynec igen nagi kí teriet mezeje vagion :

Eutuel azért ímigien veskednec : De mi-

Apoc. 5. 2.
10.

re valo (vgimond) az Papy rend ?
lám fíent ílanos mindníáián Pa-
poknac neuez bennűnket.

Tekinchhecze íambor , vgian azon
fíent ílanos oth az aránth mít adót hozza :

Regnabimus super terram :

oríagolni fogunc , vgimond ez földön.
merzűnc tehát az kíraliokkalis ?

F

Ísmegh

Isai. 58. v. 6.

7. &c.

. . . . .

. . . . .

Ismerg az Propheta nagi dich-
 ieretet telzen az lelki bõit felõl:
 az az, emberekbe regtõl fogva be-
 áuõth vetkektõl valo magha
 megh tartoztatás felõl: tarchia
 dolgath azokáert az etkében
 valo valogatás, es az napoknac
 arrá valo bizonios rendelése.

Vgié baratom? Tehat te bolondá té-
 fed Múyfejt, Davidot, Iliést, Kereztelõ
 bent Janost, es mindaz bent Apostolokat,
 kik két napigh, harmad napigh, neha egy
 nehani hanglus etlen maratrae: mely fo-
 kis õnalloe bintén vgi fúkfégesnec miteret
 mkeppen hogy a buntõlis fúkfegh, ember
 nec maghat megh tartoztatni. De immar
 hüsem ezriv iol láttátoc minemü gyermeky
 marczonafágh legien: Azert tovab fietec.

Negiedic vétékis ezekhez famlaltatic.
 a Circulatio (a keringhés) küel imigien
 chiauarganac. Tudniillie fõ befednec o-
 kaért, ha mondanam valamelliknec hogy
 megh

meghíratálla, az Anna bentegj haznac ieleit;
 Az Isten igeie es á szentseghes
 Sacramentomok annak bizo-
 nios ielei : *menten azt feleli.*
 Ezeké ty nallátoc? ki keteldic *vgi-*
mond, Benne? En penigh igenis tagadō.
 kérd meg *vgimond*, az Isten ig-
 eiet? Immar megli kerdettem, es sokkal
 keuesbet engedec most nektec hogy sem
 az előt.

Ah, lám igen niluan vagion,
 Szinten azt kívánom tat, hogy megli bi-
 zonytanád. Igenis bizonyitom
 azt mondgiat mert mi egi kőrőmni-
 érè sem tauozunk el az szent ira-
 stol. Hol vagion *vgian* a te ebed? min-
 denkor azt fogodé bizonylagul á mi á ker-
 désbe es vetekedésbe forogli, s, á mit megli
 kellene bizonyitanod? hogy nem ferkenő
 fel? Talam azt várod hogy űbőghet süller
 nec oldaladba? Mondom en hogy te ha-
 F 2 mulla

TIZEDIK OK.

AZ. MINDENNE-
mő bizonylagh.

EZ c leszen nektec igie- c *Isa. 25.*
nes úth, el annyra kogy mégli az *v. 8.*
bolondoc se teueliedhessenec el
raitta. igi föl az anniaßentegiház felől Is
saias Propheta.

Mert kichioda olly kesedelmes elmés
iű mégli az egiűgiű közfégh közzüllis, ha
ki űduelléghe ßeretőie léuen egi keuellé re
ia figielmez, hogy az aniaßentegihaznac
üllien igen ßepen mégli igienefyteth es tisztis

torl őfuenyt ne liffa f, ne tarchia; az gazos,
darabos, kőnes, chianargo vrakat hatra bas
gúat. Ezek megh az tudatlanoknakis nyil
uan leznec, az mint Ifaias iőuendöllete;
rynektes azért chia: akariatoc fokkalis
nylabbac.

No azérti mind az feles vilagot, es
benne valo minden dolgokat vesslunc fe
müne eleibe, valahol valami vagion iat
nic be: megh lattiátoc hogy mindenec mi
mellenc bizonilagul ramadnac.

Mennidne fel menniekkbe legh előfo
ris: az a fcp rofakat, az io illatú liloma
kattekinéllie; tudni illie martyromsággal
piroillutakat artatlanfaggal tündöklöket.
Mondom az Romai Pápákat, kie egi
más vran bűntelen b harmincz harman
Christuérth megh őlettec: mondom az
minden földéken valo igaz Paztorokat,
kie Christus neuéért verket őntöttéc;
mondom gz hyueknec ez vilagon ferte fe
rynt valo nyanayt, kie Paztoroknac niom
dokit kőuettec: Vegezetre minden mennis
ekbe lakozo fenteket, kie ez vilagon az
emaberec előt eleteknecc tisztasagauat es fent
voltauat vilagoskottac: megh tapasztalod
azt hogy miéne voltaac ez vilagon elekbeis

(az az

a Aug. sem.
37. de janf.

b Dam in vi.
ris Pont. Ro
man.

(az az Catholikussoc) myéne voltac ki multokbais. Es hogy az samitalan közzül egy nehanyat elő hozzac: Myéne volt amoz Mátyrómságh fominhozo fent Ignatius, e ki az eginázi dologban senkit, méghe *Hier. in ca.* kiraltsi né tartot egienlőne Pyspőkhöz: *ky tal. scrip.* nemely Apostoli hagiomaniolat, mellics *d. Ignat. ep.* nec ő bizonyiságha valahogy valamikeppen *ad Smir.* el ne tevedne e irasba foglalja. *Mye Euseb. lib.* éne Telephorus Remethe, ki az Apostolus *3. cap. 10* loktol ferzeth negyven napi bönös: *f. ke. f. Dam: in* menien meghe hatta es akart tartatni. *Mye vita Telepho.* éne Irenaeus ki az *g. Apostoli* hyr nec *a. Tor. 1. con.* Romai sékből való farmazasith es mind *de confec. d. 4.* az ő ideyeygh való éppen meghe marada *g. item lib. 1.* sith, arról való irasaban fepen meghe mus *cap. 3.* tatta es bizonyitotta. Myéne victor Papays kiegez Asith erős paranchiolat alathi *b. b. Euseb. 5.* fenytekben es engedelmeslegben tartotta. *hist. cap. 24.* Meli chielekedety noha nemeliek nec, es vgian ezen fent embernekis Irenaeusnac kemenieb dologhac teczenec, mégheis azért senki nem olchiallotta vgimint valami ides gen es fokatlan hatalmat. Myéne Polys carpus, ki az *i. Hufueth* felől tamadot; *Euseb. 4.* vetekedeférth Romaba ment, kanec meghe *hist. ca. 14. &* égheth tetemit Smyrna varosa fel fedte, *Suidas.* es bizonyos napon eztendőknyut, méltó

m Prudent.

in him. de S.

Laurentio.

n Vide Aug.

ser. 1. de S.

Laur. Ambro.

lib. 1. off. c. 4.

lib. 2. off. cap.

28 Leo serm.

in de S. Laur.

o Prudent.

in hym. de S.

Laur. en.

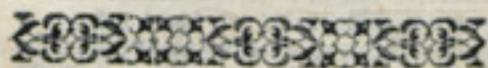
böchiüllettel, mint tulaidon Pyfpökét tiz-
telte. Myénc amaz Martyromoknac ara-
niparia Cornelius és Cyprianus, ketten na-
gi fő Pyfpököc, de nagj ob az első ki az Af-
ricábeli teueligefnec niakáth fakasztotta
vala, az másik penigh igen megh nemesült
amahoz valo böchiülletért, kiuel ötet
maganal nagj obnac tartuan, vgimint feo-
relmes barattiáth tiztelte. Myénc Sixtus
Pápa, kinéc a fent Mifekor az Papi rend
közül *m* hétén foglaltánac. Myénc
Szent Lőrincz ennec diaconussa *n* kit
az mi ellenfeghinc az fentec rendiből az ő
Calendariumokban ki vetnec: kinéc ezer
ket fáz eztendő előtt Prudentius tanachis-
beli tudos fő ember Verfeiben *o* imig-
yen csedezet:

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

*Quæ sit potestas credita,
Et muneris quantum datum.
Probant Quiritum gaudia,
Quibus rogatus annuis:
Hos inter o Christi decus
Audi & poetam rusticum,
Cordis fatentem Crimina,
Et facta prodentem sua.
Audi benignus supplicem,
Christi reum Prudentium.*

Read

Read bizoth.nagi hatalmoth
 Sneked adot birodalmoth
 Hirdet Roma: mert á mit kér
 Mindent kőnnien tőlled megh niér.
 Szép ekeffleghe Christusnac,
 Nekem parazt Poëtanac,
 Halgasd megh kőniörgesemeth,
 Ne vesd hatra keresemeth,
 Ki fiue titkát ielenti,
 Chielckedit beßelli,
 Chriffusnacbűnős folgaiath,
 Prudentiust megh halgassad.

Míeyne amaz bodogh fűzec p Ce: p *Metaphr.*
 cilia, Agotha, Nefte, Barbara, Annos, *Ambr. ferm.*
 Lucza, Dorothea, Katalin. kie az ő fogz 90. Tom: 3.
 hadot tiztasagokat, mind emberet f, & lib. 5. de
 mind őrdögök kegyetlenséghet ellen megh virg. *Ado.*
 tőkellettéc: Myénc fent Ilona azzony, ki *Tre. in mor.*
 nec vrunc fent kerezthi megh találása nagi q *Ruffin. lib.*
 hirt es neuet q fűzè. Myénc á fent *1. c. 8.*
 Agofton annia Monica azzoni, ki halála
 oraian nagi ahytatofon kőniörghe,
 hogi holta vtan az fentli oltáron erette r
 Míe lenne? Myénc Paula ki f az Ros
 F s mai

r *Aug. lib.* mai Palotakból es gazdag maiorfagok-
 9 *confes. c. 7.* ból, az Betleemi bariangba (gondold me-
 10 *vsq. ad 13.* ly nagi hozzu vtakon) farandokul lyete,
 f *Hieron. 17.* hogy az gyermek Iesus bölchicienél, es bú-
 11 *ep. ad Eusto.* letelenec helienél, Isteni ahyttosaghba es
 12 *chium.* folgalatba lappangana.

Myéinc amaz bentuén f *remetéc*
 Páál, Hylarion, es r *Anfal*; Myéinc Sas
 tyrus u *Szent Ambrusnac* attiafia, ki
 az bentleghes ostriát nalla viseluen, mikor á
 f *Hier. in ca* fél vésben haioia romlot volna, bizuan az
 13 *tal. scrip.* velle valo Iesusban az Oceanum tengerbè
 r *Atanas. in* bőkec, es onnan hirtel telles leuen minden
 14 *vita S. Anton.* nivalianekül ki úfa Myéinc bent x
 u *Ambros.* Miklos es Szent Marton y *Pvspóc*, kiki
 15 *in orat. sanct.* nec mulátsagocá búntelen vigiazás, fép ól-
 16 *de satyr.* tözetec á Culcium-iol lakásoc, giakor es kes-
 x *101. dic.* meni boitóles volt.

y *Sener. sup.* Myéinc bent z *Benedec* anny Szam-
 17 *Metaph.* tálan ferzetes barátoknac edes apia. Dè
 18 *Greg lib.* soc ezerny fámnac tiz eztendeigh sem er-
 19 *1. dialo.* nem véghét. Es megh azokat sem hozom
 elő kiket az előt az Annia bentegihaz Do-
 ktori kőzibe fámlaltam vala, megh emles-
 kezem fogadasomrol hogy chiac rőuides-
 den iroc. Tudakozzéc ezekről á kinec
 kedue vagion hozza, nem chiac az reghie-
 nec

nec bőűseghes historiaibol, de sőt inkább
fok bőűsülletes reghi ső embereknek i-
rásibolis, kie majd mind eggienkent min-
den benteknek eleteket, maradékióknac
emlekezetre r írva hattáac.

Mondgia megh nekem mit arantoz,
smit véel amoz reghi bodogh kerezs-
tienec felől; Luther tudomaniát tars
tortáké auagi à közönféges keresztieni
vallást. Hiuom az nagi Istent bizonyas-
gul, es azt az itilő féket kinec eleibe kellett
állanom, ez okokrol es minden chielekes
detemről, folasomrol, valo erős sám adas-
ra; hogy auagy vgian ninchién menior-
ság, vagi ha vagion, mienc: hogy ne
legien azt tagadgiuc: azért hogy legien, s,
mienkis legien azt bizonyittuac, allatiuc.

Most immar visont há tezcic tekin-
chienc alá pokolrays. Eghnec othi az ő-
rökbe valo tűzben; de kyc. Az Sidoóc. mel-
lic Aniafentegihaz halalos ellenséghi? Az
mienké. Ezec vtán, kie? Az Poganioc.
mellic Anniafentegihaz kegietlen kerge-
tőy? Az mienké: Méghis kie? á Tő-
rök. Michioda Templomoc rontoy? az
mienké. vegezetre, kie? az Eretnekec.
Michioda Aniafentegihaz ellen fel tama-
dor páártoloc es aruloc? Az myenc ellen.

Mert

*vide Sextum
Scrij To. de
vita Sancti.*

Mert vgianis kereztien neű alath hol vagis
on más aaniafentegihaz à myenc kyuűl, ki
az *b* pokol minden ereyence ellene alloth
volna?

b Matt. 16.
v. 18.

c Euseb. 4.
hist. cap. 5.

d Hieron. in
ep. ad Paul. &
in epist. ad
Marcel. &
passim in e-
pist.

A Sidóóc ki űzész vtán mikor Ieru-
salembe az kereztienec neuekednénec *c*
elő lsten minemű nagi ahitatoslággal, fu-
tottac az emberec à bent heliec latására,
meli nagi böchiűlleti volt az *d* varolnac,
à koporsónac, à kereztienec, es minden reg-
hiegieb ieles dolgoknac, meliekben vgi
mint ferietől marath iofagában az Anias
fentegiház chiuda meli iglien gioniórkő-
dic? Innen állott mi reanc à Sidóóknac
vegietetlen giűlőféghec, *f*, mégh mostis
panafolkodnac, hogy az mi eleinc ő nekik
romlásokra volrac: de Simon Magus es az
Luthierec soha egi sebet sem törtéc raitoc.

A poganoc közöt rettenetes kegietlen-
nec voltac azoc, kie az egez Romai birodal-
omba harom szaz eztendeigh külön külön
időkben à kereztieneket megh mondhatat-
lan niaualiakkal es kynokkál giőttröttéc.
De michioda kereztieneket? Nem egiebes
ket nyluan, hanem az my hytűknec atty-
ait es fiait, Vegietec életékbe à kegietlen
chiafárnac fáuát, ki bent Lőrinczet roste-
lion megh sűtötté.

Hunc

Hunc esse vestris orgijs
 Moremque; & artem proditum est,
 Hanc disciplinam fæderis,
 Libent ut auro Antistites.
 Argenteis scyphis ferunt
 Fumare sacrum sanguinem
 Auroque; nocturnis sacris
 Astarte fixos cereos.
 Tunc cura summa est fratribus
 (Ut sermo testatur loquax)
 Offerre fundis venditis
 Sestertiorum millia
 Ad idola auorum prædia
 Fædis sub auctioribus
 Successor exhæres gemit
 Sanctis egens parentibus,
 Hæc occuluntur abditis
 Ecclesiarum angulis
 Et summa pietas creditur
 Nuda

Nudare dulces liberos.
Deprome thesauros malis
Suadendo quos praestigijs
Exaggeratos obtines,
Nigrante quos claudis specu.
Hoc poscit usus publicus,
Hoc fiscus, hoc aerarium,
Ut debita stipendijs,
Ducem inuict pecunia.
Sic dogma vestrum est audio,
Suum quibusque reddito:
En Caesar agnoscit suum
Numisma, nummis inditum.
Quod Caesaris scis, Cesari
Da: nempe iustum postulo,
Nisi fallor, haud ullam tuus
Signat Deus pecuniam.
Nec cum veniret aureos
Secum Philippos etulit
Præcepta

Præcepta sed verbis dedit

Inanis à marisupio :

Implete dictorum fidem

Quæ vos per orbem venditis ,

Nummos libenter reddite,

Estote verbis diuites.

Hallom mi legien Izokastoc,

Aldozati Izér tarstatoc,

Hogy aranibol aldozzanac,

Az fő Papoc ty nallatoc.

Ezúft kelihekbe izentelic

Az izent vért, aztis befzellic,

Es arany giertia tartókban

Viaz gierttiac régh Mylekbé.

Akkor az attiafiaknac

Legh főb gondgioc à (mint

mondnac) Hogi

Hogy iofzagokat eladuan,
Nagisummákkal offralianac.
Eőfők maiorit eladuan,
Ruth kothiauethiére haniuá,
Maradekoc ohaitasban,
Maradnac nagi puztasagban.
Kiket tefznec reitec helibe,
Egihazak fzegeletibe,
Es nagi kegieflegnec velic,
Edes magzattioc foztasit.
Rakd le már mind áfoc kinchiet,
Kit gonoz fzem fenyeztéffel
Nagi rakafokba giúitottél,
Sótet barlangba reitettel.
A közönleges hafzonis,
Azt kiuannia á tárhazis ;
Hógi földra rendelt summa
(pénz,
Legien hadnaginac segitfégh
Hallom.

Hallom hogi illien törüentec :
 Az őuét ad megh mindénne:
 Im à Chiaszar iol esmeri
 A penzt, ki képét uiseli,
 Ad à Chiaszarét Chiaszarnac
 Aly igaz kyuanfagomnac :
 Aranyzom hogi né veretet,
 Soha penzt a te Istened.
 Mikorba el iőt sem hozoth
 Velle semmi gazdagfágoth
 Deszokkal paranchiolatoth
 Penze né leuen chiac hagioth.
 Tökelliétec megh mondástoc
 Kiuel világh szerte iartoc :
 A pénzt vigan le rakiatoc,
 Szókkal ám gazdagulliátok.

Mint tetezic : ki lehet ez : kic ellen
 dűhőskődic : Michioda Aniafentegihaz
 G   aldozatit,

aldozatit, giertniait, fertartásit; ekefés-
geth, tépy és bagattia: az arany talakat, ez-
üst kelmeket, a dragha aiandekokat és
gazdagl marhakat kincz irégili? Bizony ez
Luther attiaia és rokona. Mert ezec a mi
údonkbeli Nemrodóc a mikor az egihaz
zákat dúlnac, foztanac, mikor a Christus
örökös iofágar tekoztanac, Iammuel egie-
bel: nem feleztéc be batorfogokat és tols
uailafokat, hanem chiac ezzel a miuel é ke-
gietlen pogan. Vifontágh penigh amaz
Nagi Conitantes a Christus ellenfeghinec
rettegése, michtoda anniafentegihaznac
fallitotta le liaboruffágar: Annac ny luan a
melynec Syluester Paapa fele vala b kit
az Soractes hegiben valo lappangasbol elő
keresztete, hogy ő tolle keresztien modra a
mi keresztfeigunket fel venné. Vgan azon
Constantinus mi által lön gőzeccimec? az
sönt c kereszt icie által, michtoda ania-
ual lön dichioileget? Szent Ilonauai. Mines
mü attiaikhoz ragazkodéc? Az Nyccpum-
beliekhez, kikhez? Vgminth Syluesterhez,
mint Marcoshoz, mint Iulushoz, mint
Adianafushoz, mint mikloshoz. kichoda
kőnőgefinec ayanla maghat? Z. d An-
talénac. Alnemü heliet kyuana az e fynar-
ban? Legh vtolfot. Mely chiekkedetuel
gondollia

a Gen. 10.
v. 4.

b Da. in Syl.
Nuceph. lib. 7.
cap. 33.
Cedrenus.
Zonaras.

c Euseb. lib.
2. de vit. con-
stant. ca 7. 8.
9. sozom. lib.
2. cap. 8. 9.

d Athanas.
Iata 8. An-
tonij.

e Theod. lib.
1. hist. cap. 7.

gondollia ki ki mind, meniucl nagjoh leg-
ien, mind azoknal, á kic meltatlanul, ky-
uanrác magoknac á kyalý néuet. Minde-
neket elő famlalnóm hoſſu dologh volna:
de ez két félből, kinec eggiké nekünc ighen
ellenkezet, az másic ighen keduezet es bol-
galt, minden ezekhez hasonlokról kőmü
iteletet tenni: Mért mikeppen amaz első á
micinknec ighen keſerues haboru életec
volt, azonkeppen ez vtolſo lſtentől adatot
vighaſagra fordulás lőth.

Lailuc á Törökőc allapattiátis. Mas
homet es Sergius az hittül ſakat latroc, ſ,
mind magoc ſmind penigh maradekioc ſer-
telmeſſeghiuel megh terheltetuen, pókolnac
melyſégheben ordituan ſetengenec. Ezt
az okralan iſoniú beſtiát, az Saracenusokat
mondóm ſaz Törökőket, ha az mi ſentelt
vitezinc ha az mi kereztyen ſeiedelmynec
es nepeync le nem niomtac es le nem ver-
téc volna, Luther vgian (kinec Solyman
Chiáſar hiűſégheť levele által, á mint bys-
zonniál mondgiać meghis kőſőnte) es az
Luther ſeiedelmecilakeć (kiknec á Török
elő menete vigafagh) ſolia bizoni káárt bens-
nec nem rőtteć volna. Mérem azért mon-
dani hogy ha az mi kereztyeninc nem ſa-
razottác es tartoztattác volna, réghen

*Vide Tolater.
Iouium Amis-
lium. lib. 8.
Blond. lib. 9.
decod. 2.*

immár ez á dyhős vilagh puztito fénè vād,
eghé^s Europat rablana es puztitana, es az
oltarokat f, kerezteket nem kevesleb^s for-
galmatossággal rontana mint Caluinus. Tu-
laidon ellenséghinc azért azoc mi nekűnc
vgi mint kiket az mycinc emberseghe es vi-
tezseghe űzöt el az kereztieneknec niakos
krol.

- a Clem. lib. De ier nezzűnc iobbadon alíá az E:
1. recog., retnekekre, á gelienna rúzenec fémetyre,
b Iran. lib. suuoyra, eledelire. Előfőris akadunc őrs
1. c. 20. dőngős Simonra, mi dolgós vala ez f Megh
c Cyprian. foztina vala embert az a fabad akarats
ep. ad tubaian. tol, es chiac á puzta hűtöt b chiergeti
e lib. 4. ep. 2. vala. Chiac hamar tamada Nouatianusis
d Theod. de Corneliuśnac Romai Papiśnac e ellen-
fab. her. séghe, ellenséghé az fentlegeknekis, tudni
e Aug. her. illic á Pœnitentianac es d vtolsó kenetnec.
ref. 46. Touabba Manes Perfa: Ez tanittia vala
f Epiph. her. hogy á kereztiségh az űdvésségre e has
75. Aug. fontalan volna. Ez vian Aérius Arrianus;
her. 53. Az ki multakért valo kőniörgéseket kar-
g Aug. her. hoztattia vala, Pyspekőket es Papókat
53. meltsólagokban egi aranyuua f, egienlőue
b Socr. lib. 2. tévén egibe f Zúria Zauaria vala. Ezec
cap. 28. felér Aérius g őis chiac az puzta lytet
fitogatua vala, ki vezetéc neuen Atheos-
nac, az az, lltentelennecc lyuattatot b nem
külöm:

külömben mint Lucianus. Következic *ij Hier. in*
 Vigilantius ki az benteke nec valo eledézései *Vigil.*
 ket nem tûrheti vala: es Iovinianus, ki *h k Aug. bae*
 az fûzességhet es hazassághot egienlönec *ref. 28. 6*
 tartta vala. Vegezetre mindenféle Eretne- *Hier. in Le-*
 kek nec moslek ya, Mácédonius, Pelagius, *um.*
 Nestorius, Eutyches, Monotelitac, Icos-
 nomucufoc az az, Szent kép romtor, es á
 többi; kikhez é mostani údó Luthert es
 Calvinust meltan famállia. Mi dolgosóc
 mind ezec? *Omnis mali corui eodem oio*
genti mind eggie gonos hollóoc vagi inkab
 Variac, vgian azon egy felekéből ki kés
 uen: vagi ha magyarabban akarod; mind-
 niaian belés tulkoc, vgian azon egy ember
 telene boriay leuen; az Aniafentegihaz
 fő Pyspökytől el partoltac, de azoktól
 meghi giózetted, es semmie tetetted.

Haggyac el pokloth; teriúnc ez földre.
 Valamely féléc semcimmel es gondolatoma
 mal forduloc; akar az Patriarchakra es A-
 postoli feekben, údó fő Papokra tekinchuec,
 akar egieb nemzethülegeknéc Pyspökiré,
 akar az dicsüeretes feudelmekre, kiralis-
 kra, Chiasarokra, akar az reghyec illetire,
 az emberi okosságnac világosságará, az tiz-
 tesség nec dicsüőségere: mindenec az mi his-
 tünk nec folgalnac, mindenec azt oltalmáze
 zic.

Aug. ep.
162.

Bizonfagom az Romai aniazentegy^s haz rend zerinth fakadasnelkül egy mas v^s tan valo k^ovetkezése ; mely aniazentegis^s hazban Szent Agoſton I mondasaként ,
semper Apoſtolicæ cathedræ vi-
guit Principatus : mindenkoron
éélt az Apoſtoli ſzéknek melto-
ſága.

in Tertul. de
preſcript.

Aug. lib 2. de
doct. Chri. c. 8
in Hier. in Ca-
ſal. ſcrip.
Eccleſ. & alij.

Bizonfaghim amoz több Apoſtoli ſzéke-
vagi Pypſókféghecz, mellicz ſinten az Apo-
ſtoloktól es azoknac tanjvanitól fund-
latta es in építettec.

Byzonfagim minden nemzetſégekb^en
valo paſtoróc, kie ha n lako liehecz ſe-
rinth egimaſtól tauol voltakis , de az mi
hytünknet eggieſſégében mindenekbe eg-
gült voltac ſ, eggiet értettec. Ignatius es
Arani ſau ſent Iános Antiochiaba : Peter,
Alexandér , Arhanafius , Theophilus , Ae-
lexandriaba : Macarius es Cyrillus Hieru-
ſalembe : Proclus Conſtancynapoliba :
Szent Gergel es Szent Balaás, Capadocia-
ba : Thaumaturgus Pontusba : Smyrnaba
Polycarpus : Iuſtinus Athenasba : Dyenes
Corintusba : Gergely Nyſſaba : Methodi-
us Tyrus.

us Tyrusba: Ephrem Syriaba: Cyprianus, O-
ptatus, Agoston, Africaba: Epiphanius, Cy-
prusba: Andras Cretaba: Ambrus Paulis
nus, Gaudentius Prosper, Faustus, Vigilus,
Olasz orfágban: Vince Orosius, Hildephon-
sus, Leander, Isidorus, Spaniol Orfágbá:
Britanniaba Fugatus, Demyen, Iustus,
Mellitus, Beda. Vegezethre né latallam kér-
kedőnec az nevekben: valami írot könyvec,
vagi iras darabochkaioc talaltatnac azok-
nac kic egimástól messze földön hintettéc
az Euangeliumi magot, mind vgian azon
egi hytet aggráac előnkbe, az melliet ma mi
Catholicusoc vallunc.

Christus mi mentőégliem lehet előtted
hogy enghemet az te feregedből ki neves;
ha ez mostani Eretnekeket, alavalo rof em-
berkéket keveseket, rudatlanokat, egi mas
közöt még hasonlot latrokat, az Aniasen-
tegi haznac illy soc lépén vilagoskodo fő-
netnekinél fellieb bőchiüllendem?

Bizontságim rouabba, az fejedelmec,
kyralioc, Chiafároc es ezeknec birodals
moc: kiknek ő magoknakis Istenesiambor
eletec, s, alattoc valo nepeknekis kegyessé-
gec, es mind bekefeghben smind penigh
hadi haboruságghban fokot lép rend tartá-
soc eppenséggel ebben az mi közönséges ke-

reztieni tudomaniunkba fundaltattac. Ith
 én minemű nagi embereket famlalhatoc
 elő: Nap kelet felől Theodosiust, nap eny
 setről Carolit, Angliabol Edouardot, La
 iost, Galliabol: Hermingildot, Spaniol or
 ságbol: Hénricot Száfsz Orságbol: Ven
 ceslaot, chieh orságbol: Leopoldot Aus
 triabol: Istuant Magiar Orságbol: Iosa
 phatot Indiabol: ez feles világbol minemű
 nagi vrakat fejedelmeket allathatoc elő:
 kic io peldaiokkal, kic vitezfégekkel, kic
 törveniekkal, kic forgalmatos gondvisel
 sekkel, kic nagi költséghekkkel, az mikes
 reztieni giülekezetünket egi anniafentegi
 hazunkat tartottác neueltéc. Mert vgian is
 imigien enekelt reghen ő felolle Ifayas.

Isai. 49.

Erunt Reges nutritij tui, & Re
 ginæ nutrices tuæ. Az kyraliok
 te neked, es az kyraliné Azzoni
 oc daikaid lesznec. Halgashaccza
 Ersebet, hatalmas kyraliné Azzoni; imé te
 nekedillien nagi Propheta enekel, teghedet
 á te tizedre tanit. Azt bebellem en teneked
 hogy Caluin es ezec á fejedelmec egi men
 orságbol semmikeppen nem ferhetnec, egi
 giút megh nem alkudhatnac. Ally melléte

AZERT

azert ez dychieretes fejedelmeknec, hogy
 ekkeppen, á te eleydhez, á te nagi elmédhez,
 magadat illendőnec s, meltonac lenni mind
 ez vilagh lattára megh mutassad. mert chi
 ac ezen gondolkodom es faradozoc en te
 eretted, most es ez vtannis valamint iaroc
 écn, kit immár ezek mint fejed ellenfegéth
 annyfor akazto fáual fenieghetnec. űduez
 legialdot kerezte. El iő Ersebet kiraline
 azzoni az á nap ketseghnelkül, el iő, melly
 te neked niluan megh mutattia kie lőtte
 nec legien te neked iő akaroid, az Iesus tar
 sasaghae, az vagi á Luther nemzetseghie.
 Ier elécb.

Bizonflghim immár ez félés világh
 minden határi, fegeleti, á kikben Chr stus
 űületése vtán az Euangeliomi trombita
 még zendűlt. Keues dologh volté ez: az
 baluanioe fayat be dugni, az Isten orfá
 gat á poganoc közibe be vinni: Lutheris
 Christust mi kereztiénekis Christust hirdet
 tunc. nem de megh oflotté Christus: sem
 mikeppen nem. Vagi mi, vagi ő, de hamis
 Christust hirdetunc, Meggiunc tehát: im
 megh mondom. Az legien á Christus s, az
 zokeis legien, á kiknec ez vilagra be iőűse
 vtán Dagonnac, az az á baluaniozasnac
 niaka fakadot. A mi Christusunc á micine

1. Deut. 5.

munkaiaual akart elni, mikor Iuppitert, Mercuriust, Dianat, Phœbust, es az időkben valo főtet eyerth es somoru homalit anny soc nepeknek fyuéből ki üzte es rekeztette.

Ninch üdöm hogy meffünnen valo dolgokat elő keressce, chiac közel es ithon lőttekre figiellmezzűnc. Az Hibernusoc Patriusoc, a Scotusoc Palladiusoc, az Anglusoc bent Agostontoc, Romába fel benteltekoc, Romabol küldertektoc, Romáát tiztelőktoc, vagi egi szál hytet sem vagi az myenket, az az a közönséghez kereztién hitet vőttéc fell: De igen nyluan vagion ez. fyeffűnk.

Bizonfagim az Academioc, bizonifagim a törüenieknek tablay, bizonfagim az embereknek sokot erkölchy, bizonfagim a Chiafaroknac valasztási es fel benteleli, bizonfaghim az kiralioc emeleseben sokot dicheéretes bertartás, es megh kenés, bizonfaghim az vitezio rendec es mégli az kőntőőkis, bizonfagim az ablakoc, bizonifagim a penzec, bizonifagim az Varafoks hely kapuc es házac, bizonifaghim az régely ősfynknec io giümőchioc es iambor eletec, bizonfaghim minden féle dolghoc, es dolgochikac: hogy soha ez vilagyon egy hitis

hitistőb az myenknel alhatatossion magha-
 nac helyt nem verthi es valoba megh nem
 giükerezeth. Mind ezeknec es éfeléékne-
 mikor latnám mellett-m leuő segitseghet, es
 felőlőc valo gondolkodasimban vgy ghes-
 ryedeznec hogy felette fokatlan bolond-
 signac tecczenéc, mind ezéket á kereztiene-
 ket hatra vetni, es valami veszt latroc tar-
 saságá maghamath adni; nem tagadom
 neki batorodám, es neki giuládéc az hars-
 cznac; kit écn, hanem há á bentec menni-
 ekből niakra főre haniatnac es á keueli Lu-
 cifer az el vesztet menniei helieth visánjéri,
 de külömben soha el nem vesztetec. Melan-
 iob akaróm lehet azért ennekem Charchus
 ki most engemet ily séné vad modra hirems-
 be, neuembe técp es tipor, hamegh gondol-
 lia hogy az en bünös lelkemet kit Christus
 oly nagi árron megh ualtot, inkább akartam
 batorságos vtra, byzonios vtra, or-
 ságh vtara byzni, hogy nem á
 Calvinus Chioportos bo-
 kros kő falyra fel
 akaftani.

CON-

CONCLVSIO.

Vegietec io neven töltem tizeteles böl-
chi ferfyac es kysded ayandékor kirvram-
ban dolghaim közt egiberis maforis kelis-
tettem. Szandokom ez volt hogy kerked-
segről előtetec magamath mentenem,
tizrytánám; batorfagomnakis elegendő o-
kayt adnám, es azonkeozbe mygh az ellen-
kező félről velem egyetembe az Scholakban
hyuatatnátoc nemely dolghokat előtőkbe
adnécc kostolafra.

Ha melro, ha batorfagos, ha tizteffé-
ges dologhnae irilitec lenni, hogy Luther
auagi Calvinus legien á fent irasnac regula-
ia, á fent lelec ertelme ki feitőye, az Ania-
fentegihaznac törveni faboya, á Concilio-
moknac es fent Attriaknac hordozo vezé-
ré, vegezetre mindennemű bizonsagok-
nac es időknec Istene: ninclir-modom ben-
ne hogy ti tölletec irasomnac oluasoytol
vagi magham halgatoytol, semmi időth re-
melhessec. De ha azoc vártoc á kiknec ty-
teket syvemben el gondoltam, Phyloso-
phusoc, bölchioc, semesec, az igaznac egy-
gűsfég-

igüféghnec, jambor erkölchinec feretőy,
 f, az vakmerőféghnec, marczonafagnac,
 chielchiapafnac, alnoc villongafoknac el-
 lenféghi, nagi könnyen megh latiatoc, az
 deel rayban meleghytő fenes napot; kyc az
 napnac chiac kychyn fenyetis akár mely
 kichin nyíafonnis megh latiatoc.

Megh mondom bízást, á mit hoz-
 zátoc való io akaratom, á mit á ti veszedel-
 metec es az dolognac nagi volta kyuán. Iol
 tudgia azt az eordeog hogy ti ez vilagof-
 ságoth, ha mydőre semeteketh fel emeli-
 tec, mindgiarast megh latiatoc. Mert mi-
 nemű nagi kabafágh volna, valami Ham-
 merust es Charchust az egeő réégli kerezti
 enféghnel fellieb bőchiülleni? De vadnac
 Luther nec neminemű ingerlő mesterféghi,
 kikkel orfághat nagiobitia, es kikkel ő fel
 keűlven sokath immáár á ty rendetec köz-
 zül édesen törbe eyteth. Mellic azoc? A-
 rani, tizteslégh, gidniörűfégh, testi fabad-
 ságh, Bacchus, Venus: kiket ty mind sem-
 minec tarchiatoc. Mert mi chiodac egiebec,
 hanem chiac az föld nec béeli, zengő éégli,
 ferghec lakodalma, iol kéűteth ganeyoc? I.
 ki nem pőknéc ezeket? Gazdag á Chris-
 tus ky tyteketh el tARTH; kyráli ki fel eke-
 sith es tiztel: bőleki ki megh eleghith:
 dachiós

dychiösséghes fep, ki minden io berenchienec, es bodosaglinac böűsegeuel megh as yandokoz. Az ő harczolo seregebe irasfátoc azert magyarokat, az ő zasfloya alathiariatoc, hogy vgian valoba tudosoc valoba dychiösségesec leuen, velle egietembe fep vitezféghekben f, tiztésséges diadalmokban őruendgiotec. Legietec io cghelléghben. Cosi mopolisban 1581.

D. AVGVSTINVS

Tom. 10. lerm 22. de ver-
bis Apostoli.

VTinam hæc aliquando cogitent,
vel serò cogitent, vel detumescere animos
sitate cogitent, ad se redeant, se interrogent, se
discutiant, sibi respondeant, pro veritate non ti-
meant eos, quibus falsitatem durissimè vendide-
runt. Ipsos enim timeant offendere, erubescunt
humana infirmitati, & non erubescunt inuictis-
sima veritati. Vtq; hoc timeant, ne dicatur eis;
Quare

Quare ergo nos decepistis : quare nos seduxistis ? quare tanta mala & falsa dixistis ? Respondere deberent si Deum timerent : HVMANVM FVIT ERRARE : DIABOLICVM EST PER ANIMOSITATEM IN ERRORE MANERE. Melius quidē erat , si nunquam erraremus : sed vel quod secus dum est, faciamus . ut errorem aliquando emendemus. Decepimus, quia decepti eramus : falsa prædicamus, qui præiudicantibus falsa credidimus. Dicant suis, simul errauimus, simul ab errore recedamus. Duces vobis fuimus ad fontem, & nos sequimini cum ducimus ad Ecclesiam. Possent ista dicere indignantibus dicerent, iratis dicerent : alii quando & illi ponerent indignationem, amarent vel serò unitatem.

Monet eos, qui alijs errandi causa extiterūt
 Legien dychicoflegh â sz. Marty-
 roc Felseghes Kirallianak, az. mi
 Vrunk IESVS Christusnak
 Amen.

F I N I S.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

